

● **Min favorittlærer** | 20 Bryterens favoritt ● **Petit** | 32 Garantert krenkefrie sanger ● **På tavla** | 35
Blikk på 1968 ● **Rett på sak** | 47 Fred og krig i skolen ● **Kronikk** | 48 Fra grunnskole til universitet

UTDANNING

14

3. DESEMBER 2021

utdanningsnytt.no

Rift om barna

Færre barn og økt konkurranse har ført til nedbemanning i flere barnehager.

Barnehagelærerstudent Martine Hahn er forberedt på at det kan bli hardere kamp om jobbene.

Kaja Mejlbo
Ansvarlig redaktør
kaja@utdanningsnytt.no

Harald F. Wollebæk
Redaksjonssjef
hw@utdanningsnytt.no

Paal Svendsen
Nettredaktør
ps@utdanningsnytt.no

Ylva Törngren
Deskjournalist
yt@utdanningsnytt.no

Sonja Holterman
Journalist
sh@utdanningsnytt.no

Jørgen Jelstad
Journalist
jj@utdanningsnytt.no

Kirsten Ropeid
Journalist
kr@utdanningsnytt.no

Marianne Ruud
Journalist
mr@utdanningsnytt.no

Kari Oliv Vedvik
Journalist
kov@utdanningsnytt.no

Inger Stenvoll
Presentasjonsjournalist
is@utdanningsnytt.no

Kristin Slotterøy
Presentasjonsjournalist
ks@utdanningsnytt.no

Ståle Johnsen
Debatt- og bokansvarlig
sj@utdanningsnytt.no

Linda Sjødal
Markedssjef
ls@utdanningsnytt.no

Hilde Aalborg
Markedskonsulent
ha@utdanningsnytt.no

Anita Ruud
Markedskonsulent
ar@utdanningsnytt.no

10

● Barnetal- lene synker

Færre barn kan føre til at barnehagene må kjempe om barna og barnehagelærerne om jobbene. Studentene i Madsebakken barnehage, Ragnhild Olsen og Martine Hahn, har imidlertid alltid fått høre at det er nok jobber.

Innhold

Aktuelt	4
Aktuelt navn	8
Hovedsaken	10
Kort og godt	18
Ut i verden	19
Min favorittlærer	20
Mentorer for utenlandske lærere	22
Fotoreportasje	26
Friminutt	32
Glimt	33
På tavla	34
Innspill	36
Debatt	42
Kronikk	48
Kryssord	52
Lov og rett	53
Fra forbundet	54
Medlemstilbud	58

● Petit: Krenkefri barnehage

32

Til hjelp i hverdagens krenke-rensing forteller Ole Foss om sin angivelige masteroppgave «Krenkefrie sanger - veier å gå».

20

● Talefør takket være læreren

- Lurer noen på hvorfor jeg klarer å uttrykke meg så bra, er det fordi jeg lærte det i norsk muntlig av Kristin, sier bryteren Grace Bullen om sin favorittlærer Kristin Kristoffersen.

Utdanning på nettet

I nettutgaven finner du blant annet løpende nyhetsdekning og debatt, utgaver av bladet i pdf-format og som e-blad, samt informasjon om utgivelser: utdanningsnytt.no

Fotoreportasje

Ved å bruke gipsformer fra en nedlagt gipsfabrikk ved siden av Nordre Ås barnehage i Oslo har barna skapt kunst til en stor utstilling.

«Jeg har prompa!!!»

Rampenissen har inntatt norske barnehager. Les og lær om ham i innspillet til stipendiat Ragnhild Laird Iversen.

UTDANNING

Utgitt av Utdanningsforbundet
Oahpollittu

Kontaktinformasjon

Utdanningsforbundet,
Hausmanns gate 17, Oslo
Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo
Telefon: 24 14 20 00
E-post: redaksjonen@utdanningsnytt.no

Godkjent opplagstall

Per 1. halvår 2021: 167 508
issn: 1502-9778

Design

Itera Gazette
Dette produktet er trykket etter svært
strenge miljøkrav. Det er svanemerket
og 100 % resirkulerbart.
Trykk: Ålgård Offset

Annonsekontakt

Mona Jørgensrud, salgssjef, HS Media AS
mj@hsmedia.no
Telefon: 62 94 10 32 / 911 73 473

Medlemsservice

Kontakt Medlemsservice ved spørsmål
om abonnement og bladdordningen,
adresseendringer og Min side:
E-post: medlem@udf.no
Telefon: 24 14 20 00
Min side: udf.no/min-side

Ikke medlem, men ønsker abonnement?

Send e-post til: abonnement@utdanningsnytt.no

Medlem av

Fagpressen

Utdanning redigeres etter Redaktørplakatens og
Vær Varsom-plakatens regler for redaksjonell
uavhengighet og god presseskikk. Den som føler
seg urettmessig rammet av Utdanning, oppfordres
til å ta kontakt med redaksjonen.
Pressens Faglige Utvalg (PFU) behandler klager
mot pressen.

Forsidebildet

Om få år kan antallet barn i
norske barnehager ha sunket med
30 000, ifølge SSB. Dermed kan
det bli vanskeligere å få jobb.
Foto: Joakim S. Enger

Leder: Steffen Handal

1. nestleder: Terje Skyvulstad

2. nestleder: Hege Valås

Sekretariatssjef: Lars Erik Wærstad

Leder

Kaja Mejlbo | Ansvarlig redaktør

Overskuddets konsekvenser

Ifølge Statistisk sentralbyrå (SSB) står vi overfor et nytt arbeidsmarked for lærerne. I vår la forskerne der frem tall som var stikk i strid med tidligere spådommer: Lærermangel vil snu til et lærer-overskudd.

Deres prognoser sier at i 2040 vil vi ha et overskudd av alle typer lærere: 20 000 barnehagelærere, 10 000 grunnskolelærere og over 23 000 lektorer «for mye».

Riktignok tar SSB utgangspunkt i at man utdanner like mange lærere hvert år. De sier heller ikke noe om at det er mange ukvalifiserte lærere i barnehager og skoler i dag. Men like fullt, fordi vi føder færre barn, kan arbeidsmarkedspipa få en helt annen løt.

For lærerne kan kampen om arbeidsplassene hardne til. Ikke alle lærere vil få seg fast jobb. Skal de ha det, må de kanskje være villige til å flytte ut i mer grigsgrendte strøk, eller pendle fra den litt billigere utkanten og inn til de store byene.

For disse kommunene er prognosene derimot godt nytt. I mange år har de slitt med å skaffe nok pedagoger. For barnehagebarna og skoleelevene kan 2040 kanskje bli et lykkeår. Endelig kan alle få en pedagogisk kvalitetssikret hverdag, kanskje til og med en kvalifisert lærer i alle undervisningstimer.

Men jeg er spent på hva prognosene vil ha å si for rekrutteringen til yrket, og ikke minst, hva konsekvensene kan bli for selve lønnskampen?

I de siste tariffoppgjørene har lærerorganisasjonene brukt argumentet om lærermangel for alt det er verdt. Med overskuddstillene på bordet må de virkelig sloss for å stenge den berømte bakdøra. De må kjempe for elevenes rett til kvalifiserte lærere i alle undervisningsstillinger og håpe at pedagogkravet i barnehagene skjerpes ytterligere.

Utdanningsforbundet har påpekt at SSBs modell har en rekke mangler. Den viser tilgangen på lærere dersom en rekke andre faktorer, som andelen ukvalifiserte i skoler og barnehager i dag, pensjoneringstidspunkt, bemanningskrav og antall barn og elever per lærerårsverk, holdes konstant.

Selv SSB har understreket at tallene må brukes med forsiktighet. Men tall er tall for politikere og arbeidsgivere. Det spørs om de behandler dem varsomt.

Arbeidstidsforhandlingane i skulen

Krev meir tid til kontaktlærarane

Tid til å vere kontaktlærer er Utdanningsforbundets viktigaste krav i årets arbeidstidsforhandlingar. Skal alle kontaktlærarar få dubla tida til jobben, vil det koste 1,2 milliardar kroner, svarar KS.

TEKST Kirsten Ropeid og Kaja Mejlbø

23. november gjekk startskotet for arbeidstidsforhandlingane mellom lærerorganisasjonane og KS. Eit av dei viktigaste krava frå Utdanningsforbundet si side er auka tid til å vere kontaktlærer.

I den gjeldande sentrale avtalen om arbeidstid i skolen skal lærarar med kontaktlæraransvar bruke 45 minutt i veka på dette arbeidet. I ein klasse på 25 elevar blir det 1,8 minutt på kvar elev.

I Tønsberg kommune i Vestfold og Telemark er kontaktlærartida sett til 60 minutt. Men det er òg altfor lite tid, ifølgje leiar Kjetil Stokness og hovudtillitsvald Monika Aafos i Utdanningsforbundet Tønsberg.

Dei viser til tilbakemeldingar frå medlemmane.

– Særleg det å følgje opp elevar og familiar med særlege behov tar mykje tid, konstaterer Stokness.

– Vil ikkje barn som treng noe ekstra, ofte få timar med assistent?

– Jo, men assistenten kan ikkje ta den vanskelege samtalen med familien eller halde kontakt med andre institusjonar rundt eleven. Det må kontaktlæraren gjere. Læraren har det sosialpedagogiske ansvaret, seier han.

– Kontaktlæraren får stadig fleire nye oppgåver. Men ingen av dei gamle oppgåvene blir tatt bort, supplerer Monika Aafos.

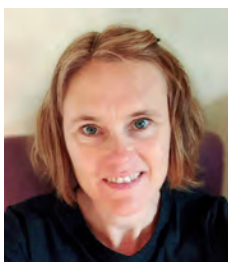
Vegrar seg

Kjetil Stokness kjenner til at lærarar ofte vegrar seg for å ta på seg kontaktlæraroppgåva.

Funksjonen som kontaktlærer tek stadig meir tid, konkluderer Kjetil Stokness og Monika Aafos i Utdanningsforbundet Tønsberg.

FOTO PRIVAT

– Men da er det fleire døme på at dei er beordra til oppgåva, seier han.

Minstesatsen for kontaktlæraransvaret er 12.000 kroner i året, men summen varierer. I nokre kommunar er godtgjersla på over 30.000 kroner.

I Tønsberg er godtgjersla 12.000 for opptil 10 elevar. Aukar gruppa opp til 25 elevar, får kontaktlæraren 1500 kroner meir per elev. For over 25 elevar er godtgjersla på 2000 kroner per elev. Taket for kontaktlærargodtgjersle i Tønsberg er på 44.500.

Kontaktlæraren er avgjerande

Då Parr-utvalet la fram sin rapport «Skolen etter koronapandemien» i juni, var auka tid til kontaktlærarjobben eitt av tiltaka dei tilrådde.

«Kontaktlæraren er avgjerande for å oppdage og følgje opp barn som treng ekstra støtte, og har ein viktig rolle for å få det tverrfaglege arbeidet rundt eleven til å fungere», heiter det mellom anna i rapporten.

Arbeidsgruppa anbefalte at skoleeigar allereie denne hausten prioriterer auka tid til kontaktlærarrollen. Vidare foreslår gruppa at det på lengre sikt vert løyvd meir pengar for å gje kontaktlærarane meir tid.

1,2 milliardar kroner

I sitt tilbod til forhandlingane skriv også KS at dei ynskjer å styrke laget rundt elevane. Der heiter det at «kontaktlærarfunksjonen er svært viktig for tett og god oppfølging av elevar, og han har blitt meir omfattende dei siste 20 åra.»

Men KS presiserer at dagens avtale ikkje tar høgde for at det er forskjell på å vere kontaktlærer for få eller mange elevar. Arbeidsgjevarorganisasjonen har rekna ut at dersom ein reduserer kravet om undervisning for alle kontaktlærarar med ytterlegare ein time per veka, vil det koste minst 1,2 milliardar kroner per år. Ifølgje KS vil det også føre til at om lag 1650 årsverk må erstattast.

Mer bundet arbeidstid blir neppe tema

– Det ligger ikke i kortene at vi vil gjøre noe med det nå, heller tvert imot, sier Hege Mygland, forhandlingsleder for KS.

TEKST Jørgen Jelstad

Forhandlingar om lærernes arbeidstid har i flere tiår vært en evig kime til konflikt mellom arbeidsgiver- og arbeidstakersiden i skolen.

Konfliktene har ofte handlet om hvor stor styring arbeidsgiver skal ha over lærernes arbeidstid, og i hvor stor del av tiden arbeidsgiver skal kunne kreve at de underviser og er til stede på skolen for samarbeid og planlegging.

Tradisjonelt har KS, og tidligere staten, ønsket mest mulig styringsrett over lærernes arbeidstid, noe som er lite populært blant lærerne.

Før årets arbeidstidsforhandlingar sier forhandlingslederen i KS at de har ingen planer om å kreve endringer i lærernes bundne og ubundne arbeidstid.

– Vi har ikke gjort noe på det området siden 2013, og det ligger ikke i kortene at vi vil gjøre noe med det nå, heller tvert imot. Pandemien har vist oss at hvor man jobber har mindre betydning for hvordan oppgavene løses, sa Hege Mygland, avdelingsdirektør for avdeling arbeidsliv forhandling i KS, til Utdanning rett før arbeidstidsforhandlingene satte i gang.

– Nye toner fra KS

Leder i Utdanningsforbundet, Steffen Handal, synes det er interessante nye toner fra arbeidsgiversiden.

– Vi skal ikke mange år tilbake i tid før vi hadde en motpart som ville binde mest mulig tid til sko-

KS skriv at ei eventuell auke av ressursar til kontaktlærarar i arbeidstidsavtalen må målretast og avspegle den einskilde kontaktlærar si arbeidsbelastning.

Meir tid til funksjonen som kontaktlærar er Utdanningsforbundets hovudkrav i forhandlingane med KS om ny arbeidstidsavtale i skulen.

ILL.FOTO MARIE VON KROGH

● Arbeidstidsforhandlinger

Fristen for forhandlingene om avtalen SFS2213, som også har navnet «Arbeidstid skole», går ut ved nyttår. Partene tar sikte på å bli enige innen 13. desember.

Dersom partene ikke blir enige, blir spørsmålet om arbeidstid en del av hovedtariffoppgjøret til våren. SFS 2213 gjelder for lærere i alle kommuner og fylkeskommuner, unntatt Oslo, der det er en egen avtale.

I midten av desember starter også reforhandling av avtalen SFS 2201, «Arbeidstid barnehage».

i år

len. Nå ser det ut som de har endret standpunkt. Det kan utløse interessante diskusjoner, men vi får se, sier Handal.

– Du har tro på en endring fra KS på dette området?

– Jeg vet jo ikke det, men jeg ville vært overrasket hvis de ikke har sett på det som skjedde i løpet av pandemien, og hvordan arbeidslivet for øvrig har blitt mer fleksibelt.

Mer tid til kontaktlærere

I en pressemelding fra Utdanningsforbundet som ble sendt ut etter forhandlingsstart, sier Handal at Utdanningsforbundets viktigste krav er en reduksjon i kontaktlærernes årsrammer for undervisning.

– Kontaktlærerjobben er en kjerneoppgave som krever nok tid. Men for mange lærere er det overhodet ikke samsvar mellom omfanget av oppgaver og tiden de får til å utføre dem. Tiden som er

avsatt til kontaktlærerfunksjonen i arbeidstidsavtalen, har vært uendret i flere tiår – selv om oppgavene, også de lovpålagte, er blitt stadig flere og mer krevende, sier han i pressemeldingen.

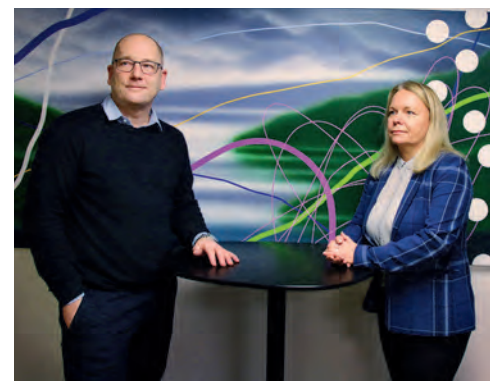
I tillegg til Utdanningsforbundet sitter blant annet Skolelederforbundet, Skolenes Landsforbund og Norsk Lektorlag ved forhandlingsbordet med KS.

Vil trekke lærdom fra pandemien

Forhandlingsleder Hege Mygland sier KS håper på et tilbud fra arbeidstakersiden som fører til gode og reelle forhandlinger.

– Hva vektlegger dere fra KS' side i år?

– Vi har en pandemi som har gjort at hele arbeidslivet, også kommunal sektor og skolen, har måttet omstille seg. For skolen bør det være noe lærdom å trekke ut av hva som har skjedd under pandemien, blant annet med at vi har fått inn nye digitale hjelpemidler. Da må vi se med nye øyne

Steffen Handal, Utdanningsforbundet, og Hege Mygland, KS, leder forhandlingene om ny arbeidstidsavtale.

FOTO JØRGEN JELSTAD

på hvordan oppgavene gjøres, hvor de gjøres og hvordan samarbeidet fungerer. Der bør det være noen muligheter vi håper vi kan utforske sammen, sier Mygland.

Lærerutdanning

Firerkravet skrotes

Fra våren av må ikke de som vil bli lærere lenger ha 4 i matematikk. I stedet må de ha minst 40 skolepoeng og karakteren 3 i matematikk og norsk.

For de som ikke har høy nok poengsum, opprettholdes dagens ordning med firerkrav i matematikk, ifølge en pressemelding fra regjeringen.

– I dag mangler for mange av de som underviser i norsk skole lærerutdanning, og vi trenger flere lærere mange steder i landet. Nå innfører vi nye og mer treffsikre krav til de som vil bli lærere. Slik åpner vi for flere gode søkere, men uten å stenge ute noen på grunn av karakteren i ett fag, sier forsknings- og høyere utdanningsminister Ola Borten Moe (Sp).

Beregninger fra Samordna opptak viser at rundt 330 flere av dem som hadde lærerutdanning som førstevalg i år, ville vært kvalifisert for studie-plass med den nye ordningen.

Innført av Solberg

I 2016 innførte Erna Solbergs (H) regjering krav om minst karakteren 4 i matematikk for grunn-skolelærer- og lektorutdanningene. Reaksjonene var sterke, særlig fra lærerorganisasjoner og -utdanningene.

En analyse fra Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) har vist at flere lærerstudenter gjennomfører de første to årene av grunnskolelærerstudiet etter at firerkravet ble innført.

Nåværende regjering mener firerkravet har utestengt søkere med høyt karaktersnitt, men som ikke har minst fire i matematikk.

De nye opptakskravene vil gjelde fra høsten 2022. Nå skal endringene ut på høring med frist ved årsskiftet.

Ap og Sp sitter i en mindretallsregjering, men har flertall i Stortinget med støtte fra SV. SV har også vært kritiske til firerkravet i matematikk.

– Senker ambisjonene

Regjeringen kan dog ikke vente seg støtte fra det tidligere regjeringspartiet Høyre.

– Firerkravet har fungert etter intensjonen. Flere lærere er nå bedre forberedt og rustet for lærerstudiet, færre stryker til matteeksamen og flere lærere gjennomfører hele studieløpet. Det blir ikke bedre undervisning av å senke kravene til og ambisjonene for lærernes kompetanse, sier skolepolitisk talsperson Jan Tore Sanner (H).

Han sier imidlertid at han er glad for at regjeringen ikke fjerner kravet helt. **ØNTB**

Behersket jubel

Pedagogstudentene jubler for at firerkravet til lærerutdanningen skrotes, men liker dårlig de nye fagkravene.

TEKST Kaja Mejlbo | kaja@utdanningsnytt.no

Utdanningsforbundets studentorganisasjon Pedagogstudentene ønsker opptakskravene til lærerutdanningen løst litt annerledes enn hva regjeringen har bestemt.

– Det er helt fantastisk at de har lyttet til oss og går inn for en løsning med 40 skolepoeng. Men at det opprettholdes fagspesifikke krav, er vi veldig kritiske til. Har du 40 skolepoeng, er du høyt kvalifisert og bør komme inn på en lærerutdanning, sier leder Elise Håkull Klungtveit.

– Vi håper fagspesifikke krav kun vil gjelde i en overgang, og at man vil gå over til en løsning der inntakskravet kun er 40 skolepoeng, sier hun.

– Vil ikke en rimelig god norskkarakter være en forutsetning for å kunne undervise i alle fag?

– 40 skolepoeng er et høyt snitt. Har du det, vil du uansett ha store styrker for læreryrket. Det er den generelle snittkompetansen din som kvalifiserer deg. Så velger vi å ha tillit til at studentene velger fag der de vet de kan bli gode lærere.

Håkull Klungtveit håper å se effekten av nye regler allerede til våren, når studentene søker seg til høyere utdanning: – Jeg håper alle som har ønsket lærerutdanning, men som ikke kom inn på grunn av firerkravet, nå vil søke seg til yrket.

Elise Håkull Klungtveit, leder for Pedagogstudentene, er ganske fornøyd med de nye opptakskravene til lærerutdanningen, men bare ganske.

FOTO JONAS ØHLGREN ØSTVIK/PEDAGOGSTUDENTENE

● Grunnskole

Én av fire lærere utsettes for vold og trusler

Vold og trusler, alvorlige konflikter og høye emosjonelle krav er noen av de største utfordringene ved å jobbe som lærer, viser undersøkelser.

TEKST Kaja Mejlbo | kaja@utdanningsnytt.no

– Vold og trusler er en større utfordring i undervisningssektoren enn i andre bransjer i Norge, sier Elisabeth Goffeng, seniorrådgiver ved Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI).

På oppdrag fra Arbeidsdepartementet har STAMI utviklet verktøy for å jobbe med arbeidsmiljøet i ulike bransjer. I desember rulles verktøyene for lærerne ut.

Hvert tredje år utarbeider Statistisk sentralbyrå levekårsundersøkelse, der de intervjuer et representativt utvalg av ansatte i ulike bransjer.

– Vi har tatt utgangspunkt i den forskningen og de mest fremtredende utfordringene for ansatte i undervisningssektoren, forteller Goffeng.

STAMI-forskere har laget film av intervjuer med ledere og ansatte ved fire skoler: Apalløkka ungdomsskole og Hersleb videregående i Oslo, Kragerø skole, og Årstad videregående i Bergen. De har også snakket med forskere som gir sine råd om hvordan arbeidsmiljøutfordringer kan løses.

Tanken er at filmene og verktøypakka «En bra dag på jobb» brukes for å diskutere utfordringer og tiltak på egen arbeidsplass.

– I snitt har sju prosent av de yrkesaktive i Norge vært utsatt for vold og trusler i løpet av ett år. (2019-tall. red.anm.). For grunnskolelærerne er tallet 26 prosent, sier Elisabeth Goffeng.

Bare i vernepleieryrket, pleie og omsorg og politi er tallene høyere.

– Å utsettes for vold og trusler over tid er en stor påkjenning. At arbeidsgiver ivaretar deg da, er helt essensielt. Det er viktig med god støtte i leder og kolleger og avgjørende at skolen har gode rutiner for slike situasjoner, sier hun.

– Bærum kommune er blant dem som kurser lærere i å håndtere utagerende elever. Er det et godt tiltak, mener du?

– Absolutt. Slike kurs kan trene lærerne på situasjoner de kan komme i og gi dem mer kun-

31 prosent av ansatte oppgir at de opplever høye emosjonelle krav i arbeidet, ifølge levekårsundersøkelsen til Statistisk sentralbyrå.

FOTO UTDANNINGSFORBUNDET

skap om hvordan de kan forebygge at situasjoner eskalerer.

31 prosent av de ansatte i utdanningssektoren oppgir at de opplever «høye emosjonelle krav».

– Lærere forteller oss at de kan oppleve en ubalanse mellom det de selv føler, og følelsene de må vise utad for å møte barna på en god måte. Å legge lokk på egne følelser over tid øker risikoen for utmattelse og sykefravær, sier Goffeng.

– Forebygge med økt bemanning

– Det viktigaste i møte med dette er å forebygge og arbeide med årsakene. Økt bemanning vil sette skolen i stand til å dele klassene i mindre grupper, tilpasse undervisninga mer, tilby mer praktisk undervisning og se den enkelte elev bedre, sier Marit Himle Pedersen, sentralstyremedlem og leder for kontaktforum for grunnskule i Utdanningsforbundet. Hun nevner også mer tid til kontaktlærerne, et styrket lag rundt eleven og mer kompetanse hos lærerne om temaet.

● Vold og trusler i undervisningssektoren

- Lærere på 1.–10. trinn har over fire ganger så høy risiko for å bli utsatt for vold og trusler enn andre yrkesaktive. Det kan dreie seg om slag, spark, dytting, lugging eller andre fysiske angrep.
- 19 prosent av lektorer og pedagoger oppgir å være involvert i ubehagelige konflikter med elever siste år. Konflikter med elever (og foreldre) peker seg ut i videregående skole.
- 31 prosent av ansatte oppgir at de opplever høye emosjonelle krav i arbeidet. Ubalanse mellom egne følelser og følelser man må vise utad for å møte barn og unge på en god måte kan over tid føre til økt risiko for utmattelse og sykefravær.
- 43 prosent av ansatte i grunnskolen og 44 prosent i videregående sier at de sjelden eller aldri får tilbakemeldinger på jobben de gjør.
- 23 prosent av grunnskolelærere og 22 prosent av lektorer i videregående oppgir at jobben forstyrrer privatlivet.
- 28 prosent av lærerne oppgir at fravær skyldes helseproblemer helt eller delvis forårsaket av jobben.

Aktuelt navn

Kontaktlærere i spagat

Heidi Granberg har skrevet lærebok for kontaktlærere. Etter snart 16 år som kontaktlærer synes hun oppgava er blitt både viktigere og vanskeligere år for år.

TEKST Kirsten Ropeid | kr@utdanningsnytt.no FOTO Gundersen og meg/Bård Gundersen

● Heidi Granberg (39)

Hvem
Lærer ved Slemdal skole i Oslo

Aktuell
Gir ut boka «Kontaktlærer i grunnskolen»

Kan du si i ett ord hvorfor det er blitt mer utfordrende å være kontaktlærer?

Gi meg tre: Oppfølging av enkelteleven. Denne oppfølginga tar mer tid enn tidligere. Legg til foreldresamarbeid, arbeidet med skolemiljø og administrative oppgaver, som alle er typiske kontaktlæreroppgaver. Problemet er at alt dette spiser av tida til faglig for- og etterarbeid. Samtidig er de økende forventningene om engasjement i flere sider av barns skoleliv berikende for lærerne. Kontaktlæreren er krumtappen i dette.

... men?

Men forventningene om hva vi kontaktlærere skal bidra med, følges ikke opp med tillit til at vi styrer etter hva som er best for elevenes læring. Vi er gitt et stort ansvar for elevenes fysiske og psykiske helse, men vi er ikke gitt tillit. Tvert imot øker krava til dokumentasjon og byråkrati, samtidig med at stadig flere oppgaver skyves over på læreren. Det er det motsatte av tillit.

Er det balanse i forventningene til arbeidet med både faglig utvikling og sosialpedagogiske mål?

Grensene for kontaktlærerens arbeid blir mer og mer utydelige. Skoledagen er full av dilemmaer om hvordan vi bør prioritere. Enkeltelever kan få akutte behov for en samtale eller hjelp til konfliktløsning. Samtidig venter de andre elevene på undervisning. Hvilke hensyn skal telle mest? Rammene for kontaktlærerens ansvar og plikter gir ikke svar på det. Prioriteringene blir kontaktlærerens private dilemma. Kontaktlæreren har fått stadig flere oppgaver, og nå er det blitt så mange at strikken snart ryker.

Er kuren mer tid til å være kontaktlærer og mindre tid i undervisning?

Undervisningsplikta er svært høy for kontaktlærerne. Men det trengs ikke bare mer tid, men også mer lønn. Begge deler skal avspeile ansvaret. Samtidig må skolen få flere yrkesgrupper som kan bidra med kjerneoppgavene, som vernepleier og miljøarbeidere.

Veit foreldre at tida kontaktlæreren har til hver elev stort sett er snaut to minutter i uka?

Nei, det veit de aller fleste ikke. Få som ikke sjøl arbeider i skolen er bevisst betingelsene vi arbeider under.

Nå har du skrevet bok som skal hjelpe nyutdanna lærere inn i kontaktlærerstilling. Samtidig slår du fast at jobben betyr stort ansvar, lite tillit, uklare oppgaver, snaut med tid og få kroner. Burde du ikke heller advart?

Oppi alt det der er det jo en fantastisk jobb, tett på elevene! En jobb jeg er svært glad i og gjerne anbefaler.

Hva er det viktigste rådet ditt til nye kontaktlærere?

Bruk kollegene! For nybegynnerne er det viktig å finne ut hvordan de skal navigere i dette farvannet. Da er mitt råd at de orienterer seg ut fra kollegene, det er de som er stakene som viser veien. Og så vil jeg formane dem til alltid å prioritere elevrelasjonen.

«Vi er gitt et stort ansvar for elevenes fysiske og psykiske helse, men vi er ikke gitt tillit.»

NYNORSK KULTURSENTRUM

Vi har mange gode tilbod og ressursar for elevar og lærarar i grunnskulen og vidaregåande skule.

På nynorsk.no og lurivar.no kan ein mellom anna tinge vandreutstillingar, finne årlege adventskalendrar, artiklar, tekstar, lydbøker, songar og språkaktivitetar ein kan nytte i undervisinga.

Skuleåret 2022/2023 har Nynorsk kultursentrum inne 10 ulike produksjonar i Den kulturelle skulesekken, deriblant 4 heilt nye framsyningar:

- Hjarte i alle fargar
- UTSYN | innsyn
- Skit eller kanel
- Is-slottet - Tarjei Vesaas

nynorsk.no

Kamp om barna kan

Det er nå 25 000 færre barn i barnehagealder enn for bare seks år siden. Og færre skal det bli. Det kan føre til et tøffere arbeidsmarked for barnehagelærerne.

TEKST Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no

FOTO Joakim S. Enger

– **Stine, vi er ferdige!**

Tre jenter med ivrige smil løper mot pedagogisk leder i Madsebakken barnehage på Kongsberg, Stine Sagvolden Stueflotten.

– High five, sier Stueflotten og strekker ut hånden til det klasker i barnehender.

– Hvem er det som ikke vil jobbe med dette her, det er verdens beste jobb!

Det er de to barnehagelærerstudentene som er i praksis i barnehagen skjønt enige om. Det er i barnehage de vil jobbe, og de har alltid fått høre at det er nok av jobber å få.

– Første dagen på barnehagelærerstudiet fikk vi høre at det er jobber å få overalt, sier Martine Hahn.

– **Garantert jobb uansett**

Hahn går andre året på barnehagelærerutdanningen på Notodden ved Universitetet i Sørøst-Norge. Nå er hun i praksis i den private barnehagen på Kongsberg sammen med medstudent Ragnhild Olsen.

– Vi har blitt fortalt at vi er garantert jobb uansett. Ingen har snakket om at barnetallene synker og at det kan påvirke arbeidsmarkedet, sier Olsen.

For få år tilbake var barnekullene på rundt 60 000 barn, ifølge Statistisk sentralbyrå (SSB). Nå har de falt til nærmere 55 000. Selv om korona-året ser ut til å ha gitt en liten opptur i fødsler, er trenden like fullt at antallet barn i barnehagealder er på vei nedover.

Over 90 prosent av norske barn går i barnehagen. Tallene fra SSB kan bety at det om få år kan være rundt 30 000 færre barn i norske barnehager sammenlignet med toppårene for noen år tilbake.

Det betyr én ting for barnehagene: Kamp om barna.

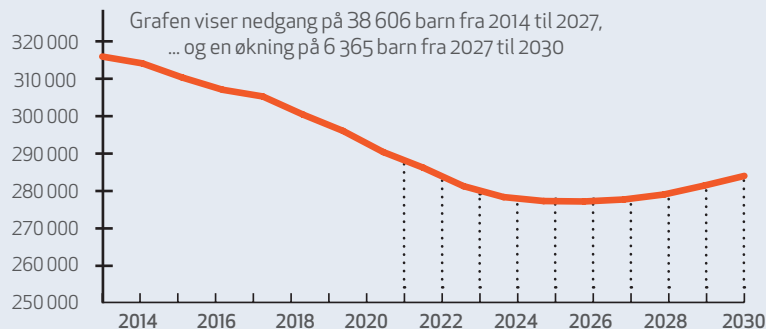

gi kamp om jobbene

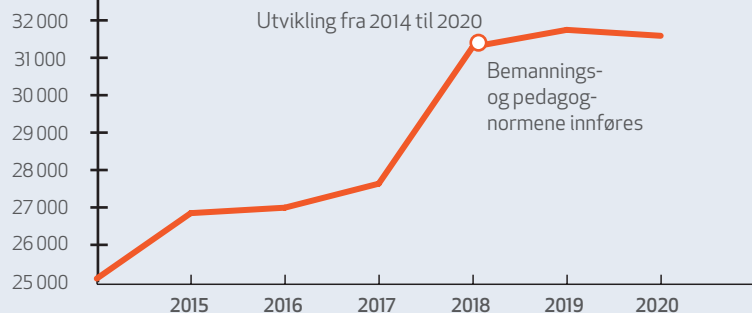

Martine Hahn og Ragnhild Olsen går på barnehagelærerutdanningen og storkoser seg i praksis i Madsebakken barnehage på Kongsberg.
– Det var viktig å velge noe hvor man vet man kan få jobb, sier Hahn.

Antall barn i barnehagealder

Pedagogiske ledere

«Det er ingen som har snakket om at barnetallene synker, og at det kan påvirke arbeidsmarkedet.»

Ragnhild Olsen, student

For barnehagelærerne kan det bety noe helt annet: Det kan bli vanskeligere å få jobb.

– Gikk enkelt rett ut i jobb

Den formidable barnehageutbyggingen har ført til at antall pedagogiske ledere i barnehagene bare har gått én vei de siste tjue årene: rett oppover. Fra rundt 10 000 til nå å være over 30 000.

Innføring av strengere bemannings- og pedagognormer førte også til et formidabelt hopp i antall pedagogiske ledere i 2018. Men i 2020 fikk kurven en ørliten knekk med nedgang. Med stadig færre barnehagebarn kan det være en utvikling som vil bite seg fast.

De to praksisstudentene i Madsebakken barnehage er ikke veldig bekymret for ikke å skulle få jobb etter studiet, men de har merket seg at kampen om jobbene som barnehagelærer kan bli hardere framover.

Pedagogisk leder i barnehagen, Stine Sagvolden Stueflotten, har som praksislærer fulgt studenter i praksis helst siden 2013.

– For seks-sju år siden gikk studentene enkelt rett ut i jobb. I år vet jeg det har vært vanskeligere.

Jeg har pratet med tidligere praksiselever som har søkt alt som er ute av stillinger, fordi det er såpass lite. De ender kanskje med å måtte søke jobb utenfor det området de først hadde siktet seg inn mot, sier hun.

Selv var hun ferdigutdannet for 14 år siden.

– Da stod barnehagene og nærmest ventet på oss utenfor porten til studiestedet for å ansette oss. Det var stor mangel på barnehagelærere den gang.

– Sliter med å fylle plassene

Det kan høres umusikalsk ut å snakke om en prislapp på barn, men for private barnehager er det en realitet de må forholde seg til. De får nemlig penger per barn. Tilskuddene varierer fra kommune til kommune, men det er snakk om fra rundt 100 000 til 250 000 kroner per barn, alt etter alder og hvilken kommune det er snakk om.

For en privat barnehage svir det økonomisk å ha ledige plasser. I Kongsberg kommune er tilskuddet for en ettåring på rundt 240 000 kroner for en fulltids plass. Med fire færre ettåringer inn, vil en privat barnehage miste over én million kroner i tilskudd og foreldrebetaling.

Barnehagelærer-
student Ragnhild
Olsen følger litt med
på stillingsmarkedet
og har registrert
at det ikke er flust
med stillinger ute i
nærområdet.
- Jeg er villig til å
flytte på meg for å få
jobb, sier hun.

Da må det kuttes i budsjettet, og den klart største kostnaden i en barnehage er bemanning. For mange private betyr derfor færre barn at de må nedbemanne.

- Det var betydelig færre søkere til plassene i år, noe vi også har hørt fra andre barnehager i Kongsberg. Det blir mer kniving om å få tak i de barna som er der, sier Stine Sagvolden Stueflotten i Madsebakken barnehage.

Hun sier de tross alt har vært heldige fordi de får inn flere barn i løpet av de neste ukene. Det gjør at de får fylt opp mye av kapasiteten, men de vil fortsatt ha noen ledige plasser.

- Flere private barnehager i Kongsberg sliter med å få fylt plassene i år. De har færre barn og har måttet nedbemanne.

I Madsebakken har de sluppet unna tvungen nedbemanning, men de har hatt naturlige av ganger av ansatte som de ikke har kunnet erstatte på grunn av usikkerheten knyttet til antall barn.

- Nå som vi får inn flere barn etter hvert, er det mulig at vi faktisk må ansette igjen.

- Hvor viktig er det å få fylt plassene?

- Økonomisk har det mye å si. Med færre barn i

kommunen blir det økt press på barnehagene om å gjøre seg attraktive for foreldrene. Vi ser noen markedsfører seg med reklamer og videoer. Det har ikke vi gjort her. Vi baserer oss mye på at foreldre forteller videre til venner og kjente om barnehagen vår, sier Stueflotten.

Barnefall

Det er ikke bare private barnehager som økonomisk sett er avhengige av nok barn. En kommunal barnehage som er laget for 100 barn, men kun får inn 70, vil fortsatt måtte betale prisen for et stort bygg og kanskje også flere ansatte enn nødvendig.

I tillegg får kommunene tilskudd fra staten ut fra hvor mange innbyggere de har. Færre barn i kommunen betyr mindre penger fra staten. Dermed kan nedbemanning også være resultatet i kommunale barnehager for å få budsjettene til å gå opp.

Kongsberg kommune, hvor Madsebakken barnehage ligger, er én av mange kommuner som opplever fall i barnekullene. Mens det for noen få år siden var nærmere 300 ettåringer i kommunen, er det i år 217 ettåringer, ifølge Statistisk sentralbyrå.

«For seks-sju år siden
gikk studentene enkelt
rett ut i jobb.

I år vet jeg det har
vært vanskeligere.»

Stine Sagvolden Stueflotten,
pedagogisk leder

Hovedsaken

BARNETALLENE SYNKER

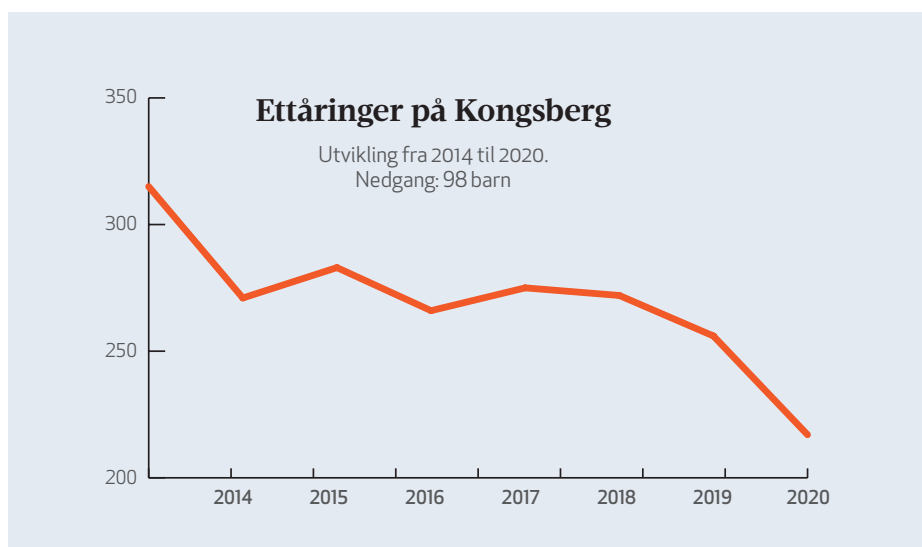

– Siden 2016 har fødselstallene i Kongsberg sunket. Men dette var etter mange år med vekst, så vi kan kanskje si at vi nå er mer på et normalnivå, sier Håvard Ulfesnes, kommunalsjef for oppvekst i Kongsberg kommune.

Han forteller at kommunen begynte å nedskalere barnehagetilbudet for tre-fire år siden. Samtidig har de bygget en ny barnehage, hvor det nå er overkapasitet, og de har kun fylt opp tre av fire avdelinger.

Men i Kongsberg er tre fjerdedeler av barnehagene private. I høst har det vært rundt 150 ledige barnehageplasser i kommunen, de fleste av dem i private barnehager.

– Vi vet en del har slitt med å fylle opp plassene og har stor forståelse for at de opplever dette som en utfordring. Men uavhengig av eierform må barnehagene bemanne opp og ned ut fra barnetallene. Nå er det blitt greiere å beregne dette med de nye

Statistisk sentralbyrå (SSB) har beregnet at det blir færre barnehagebarn og et overskudd av barnehagelærere i årene framover.

- Befolkningsframskrivingen fra SSB tyder på at det kan bli en viss forskyvning fra et godt arbeidsmarked for barnehagelærere til det motsatte, sier arbeidslivsforsker Kristine Nergaard ved Fafo.

bemannings- og pedagognormene.

- *Hvor vanskelig er det å dimensjonere med den usikkerheten som ligger i barnetallene?*

- For den enkelte private eier er det nok vanskelig. Den største utfordringen for kommunale barnehager er at de hele tiden må ligge på normtallene for bemanning, men så vil det være variasjoner gjennom året med antall barn. Da blir det overtallighet innimellom. Det er krevende å drive barnehage etter en modell som den vi har nå, sier Ulfesnes.

Overskudd av barnehagelærere

Statistisk sentralbyrå kommer med jevne mellomrom med framskrivninger som skal si noe om det fremtidige behovet for lærere i barnehager og skoler. Den siste kom tidligere i år og skapte debatt, ettersom SSBs beregninger da viste at det ville bygge seg opp et betydelig overskudd av lærere gjennom de neste tjue årene.

Og aller størst var overskuddet blant barnehagelærerne. Ifølge beregningene vil det bare ti år fram i tid være et overskudd på rundt 15 000 barnehagelærere.

Professor Kjell G. Salvanes ved Norges Handelshøyskole kommer imidlertid med beroligende ord til barnehagelærerstudenter som måtte bekymre seg for jobbtørke.

- Det er uhyre sjelden en opplever at det over tid er for mange utdannet til et spesifikt yrke. Dette vet jo alle som tar en utdanning eller læres opp i et yrke, en utdanning gir ofte flere muligheter, skriver han i en e-post.

Han understreker at det er utrolig vanskelig å beregne hvilke jobber det er mangel på 20–30 år fram i tid, og han tipper SSB aldri har truffet med sine prognoser. Samtidig peker han på at skulle det bli færre jobber i barnehagene, vil utdannelsen uansett gi andre muligheter.

- Vi vet allerede i dag at mange lærere slutter i yrket og begynner i andre yrker etter en kortere eller lengre prøvetid i yrket. Slik er det faktisk med de fleste yrker. Det betyr at både barnehagelærere og andre lærere kan tilpasse seg i andre yrker, mener Salvanes.

Arbeidslivsforsker Kristine Nergaard ved forskningsstiftelsen Fafo tror også at en utdanning som

FOTO NOVA

«Et overskudd av barnehagelærere er ikke et problem, det er en veldig god mulighet.»

Lars Gulbrandsen, barnehageforsker

FOTO FAFO

«Folk må være villig til å flytte på seg og eventuelt vurdere å skaffe ekstra kompetanse.»

Kristine Nergaard, arbeidslivsforsker

barnehagelærer gir flere muligheter, hvis arbeidsmarkedet endrer seg.

- Så jeg ville nok ikke vært så veldig bekymret om jeg startet i yrket i dag, skriver hun i en e-post.

Hun peker også på at politiske mål, som bemanningsnorm og pedagognorm, har stor betydning for arbeidsmarkedet for barnehagelærere.

- Men befolkningsframskrivingen fra SSB tyder på at det kan bli en viss forskyvning fra et godt arbeidsmarked for barnehagelærere til det motsatte. Da må folk være villig til å flytte på seg og eventuelt vurdere å skaffe ekstra kompetanse.

– En mulighet, ikke et problem

- Et overskudd av barnehagelærere er ikke et problem, det er en veldig god mulighet, sier barnehageforsker Lars Gulbrandsen ved velferdsforskningsinstituttet NOVA ved Oslo Met.

I 2018 skrev han artikkelen «Barnehagelærere – Fra mangel til overskudd», hvor han oppsummerte med at det nå er et overskudd av barnehagelærere, og at de i langt større grad enn før forblir i yrket. Han mener dette overskuddet er noe man bør omfavne.

- Det kan brukes til å presse andelen barnehagelærere i barnehagene opp. I tillegg kan flere barnehagelærere gå inn i de første årene i grunnskolen, for der trengs den kompetansen. Vi får ikke tatt seksåringene tilbake i barnehagen, men vi kan få en del barnehagelærere tilbake til skolen, sier Gulbrandsen.

Den økte konkurransen om barna ute i barnehagene mener han har både positive og negative sider.

- Blir kompetanse blant personalet sett som et konkurransefortrinn, kan barnehagene begynne å konkurrere ved å ha mange pedagoger. Da er det bare positivt.

Stille stillingsmarked

- Jeg har ønsket å bli barnehagelærer helt siden jeg gikk på ungdomsskolen, sier praksisstudent Ragnhild Olsen.

Martine Hahn tok valget om barnehagelærerutdanning etter å ha jobbet som vikar i barnehage rett etter videregående.

- Jeg trivdes så godt og fant ut at det var i bar-

nehage jeg ville være, sier hun.

Nå er de halvveis i utdanningsløpet, noe som betyr at jobbsøkerlivet nærmer seg. Mens Hahn helst vil ha jobb i nærområdet der hun nå bor, er Olsen forberedt på å måtte flytte på seg.

– Jeg er villig til å flytte på meg for å få jobb, men det er også fordi jeg har familie over hele Norge. Jeg forstår jo godt de som ikke kan tenke seg å skulle flytte til Nord-Norge for eksempel, for å få en jobb. Men når det er så få jobber som det er nå, er jeg forberedt på å ta det jeg får, sier Ragnhild Olsen.

Martine Hahn har allerede et øye til stillingsannonse i området hvor hun bor.

– Da jeg sjekket her om dagen, var det kun én annonse ute, så det er ganske stille.

– Var muligheten for å få jobb viktig for studievalget deres?

– Ja, det var viktig å velge noe hvor man vet man kan få jobb. Jeg kjenner andre som har valgt studier hvor de har vanskelig for å finne jobb etterpå, sier Martine.

– Er lønn noe som betydde noe for valget?

– Nei, sier begge i kor.

– Det var også noe som ble sagt første dag på studiet, at hvis vi hadde valgt barnehagelærer på grunn av lønn, hadde vi valgt feil, sier Martine Hahn og ler.

– Det er andre ting som er viktigere, som at jeg gleder meg til å gå på jobb hver mandag. Da kommer tjue unger løpende mot meg på morgenen og roper «Ragnhild!». Det gir glede det også, sier Ragnhild Olsen.

Nedbemanning og priskutt

I Arendal kommune har hver femte ettåring «blitt borte» i løpet av fem år. Det har ført til nedbemanning i barnehagene og priskutt for foreldrene.

I 2015 var det rundt 500 ettåringer i Arendal, ifølge Statistisk sentralbyrå. I 2021 var tallet sunket til under 400. Det betyr at langt færre barn begynte i barnehagene i år sammenlignet med for bare få år siden.

For private barnehager vil hundre færre ettåringer med fulltidsplass utgjøre over 23 millioner kroner i tapte tilskudd. Så vil selvsagt ikke alle ettåringer gå i en privat barnehage, men Arendal har en klar overvekt av private. Av kommunens 55 barnehager er kun ti kommunalt drevet.

Derfor ble det bråk da politikerne vedtok å redusere foreldrebetalingen med 500 kroner per

barn for å lokke flere barn til kommunale barnehager.

– Så langt er det vanskelig å si om det har hatt noen særlig effekt, sier Gunn Alice Andersen, barnehagesjef i Arendal kommune.

Pågående klagesak

Private barnehagers landsforbund (PBL) klagde inn saken på vegne av de private barnehagene i kommunen, fordi de mener den reduserte foreldrebetalingen må medføre høyere tilskudd til de private barnehagene.

– Arendal kommune plikter å fatte nytt vedtak om tilskuddssatser for private barnehager, slik at alle barnehager i kommunen settes i stand til å redusere foreldrebetalingen, sa direktør i arbeidsgiveravdelingen i PBL, Espen Rokkan, til Agderposten tidligere i år.

Statsforvalteren ga imidlertid kommunen medhold, og nå er saken klaget videre til Utdanningsdirektoratet.

– Krevende nedbemanninger

Den fallende etterspørselen etter barnehageplasser har vært en utfordring i Arendal. I 2021 er to kommunale og én privat barnehage lagt ned, til sammen rundt 70 plasser. De gjenværende barna har flyttet over i ledige plasser i andre barnehager.

– Vi har hatt krevende nedbemanninger de siste årene. Heldigvis har vi hatt et godt samarbeid med fagforeningene for å få det til, og vi har funnet løsninger. Men flere ansatte har måttet bytte til andre barnehager, skoler, annet type arbeid eller gått av med pensjon. Det har vært krevende, både for de ansatte som har blitt overtallige og for de barnehagene som mister flinke folk, sier Andersen.

– Flyter ikke over av barnehagelærere

– Barnetallene er synkende, det får vi ikke gjort noe med. Men Norge per i dag flyter ikke over av barnehagelærere, sier Hege Valås, nestleder i Utdanningsforbundet.

Hun understreker at det per i dag mangler 2500 barnehagelærere for å oppfylle dagens pedagognorm. Når andelen skal opp til 50 prosent, har Utdanningsforbundet beregnet at det vil kreve ytterligere 4000 barnehagelærere.

– Jeg vil ikke være pessimist grunnet synkende barnetall, men heller se det som en gylden mulighet. Det betyr at vi får bedre tilgang på barnehagelærere. Med ambisjonene fra regjeringen har jeg god tro på at vi om ikke så veldig lenge når en andel på 50 prosent barnehagelærere. Får vi overkapasitet av barnehagelærere, bør andelen enda høyere opp, sier Valås.

– Unik mulighet

De får også tilbakemeldinger om nedbemanningen noen steder, sier hun. Hun mener det er viktig at kommunene da tar ansvar for barnehagelærerne i både kommunale og private barnehager, at de ser helhetlig på situasjonen og involverer de tillitsvalgte i prosessen.

– Hvis arbeidsmarkedet blir strammere for barnehagelærerne, har Utdanningsforbundet et ansvar for

å kommunisere også det?

– Det er ikke noen problemstilling nå. Vi mangler 2500 barnehagelærere, og 4000 til når andelen barnehagelærere skal opp til 50 prosent. Samtidig er det geografiske variasjoner, vi har respekt for det. Men vi må se dette som en unik mulighet til å styrke andelen barnehagelærere istedenfor innsparing og nedbemanning.

Negativ til markedsstyring

Økt konkurranse om barna har ført til diskusjon om kommunene bør få større mulighet til å regulere antall plasser også i private barnehager.

– Vi trenger et mer koordinert opptak for private og kommunale barnehager. Medlemmene våre er opptatt av hvordan konkurranse om barna berører jobbene deres, men mest av alt hvordan det påvirker barnehagekvaliteten for barna, sier Valås.

– Kan konkurransen være positiv hvis den fører til at barnehager konkurrerer i for eksempel god bemanning?

– Jeg er ikke tilhenger av at markedsmekanismer rår i sektoren. Det er utrolig viktig å ha en demokratisk styrt sektor. Vi må heller sikre sektoren gjennom krav til bemanning, pedagoger og tilstedeværende styrer i alle barnehager.

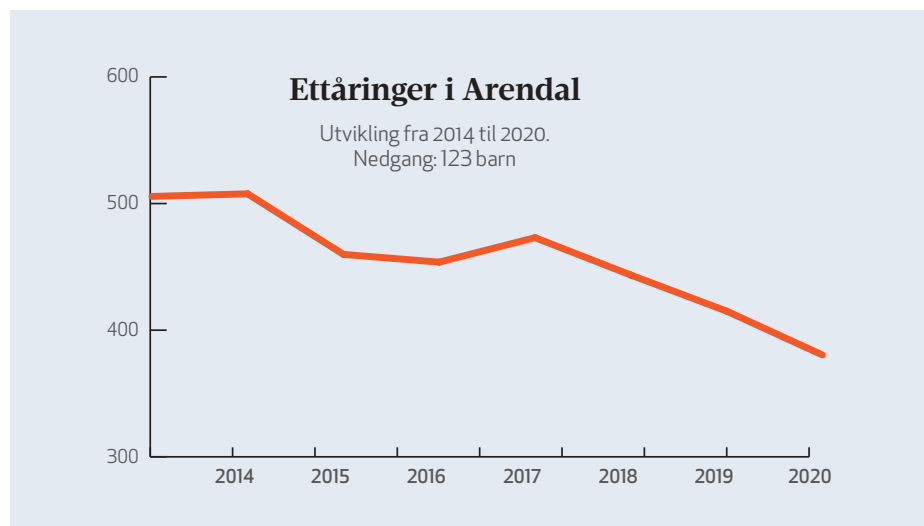
Nå håper hun imidlertid at situasjonen stabiliserer seg framover.

– Jeg er optimist og har tro på at dette snur nå, selv om det skal en del til å komme tilbake til det barnetallet vi har hatt tidligere. Det viktigste er uansett at vi har gode kommunale og private barnehager til beste for barna, sier Andersen.

Spent på 50-prosenten

Nå er hun spent på om regjeringen vil vedta å øke pedagogandelen til 50 prosent i barnehagene, for også det vil koste penger for kommunen.

– Vi har heldigvis allerede god pedagogdekning på rundt 47 prosent i både kommunale og private barnehager. Men å øke til over 50 prosent vil fortsatt koste, så det må følge penger med en slik satsing, sier hun.

Kjære lesere, bidragsytere og annonsører

Vi ønsker alle en riktig god jul og et godt nytt år!

UTDANNING

ILLFOTO MUENZ/ISTOCK

● Undervisning

Fornøyde skoleforeldre

Ni av ti foreldre er fornøyde med lærings-situasjonen for barna, viser november-tallene fra Opinion.

Norsk koronamonitor fra Opinion har gjennom pandemien spurt totalt 10 500 foreldre om de opplever at læringssituasjonen for barna er akseptabel for tiden. I november svarte ni av ti foreldre (89 prosent) at de opplever at læringssituasjonen for barna er akseptabel. Dette er så langt rekord i pandemien og en økning på 6 prosentpoeng fra oktober.

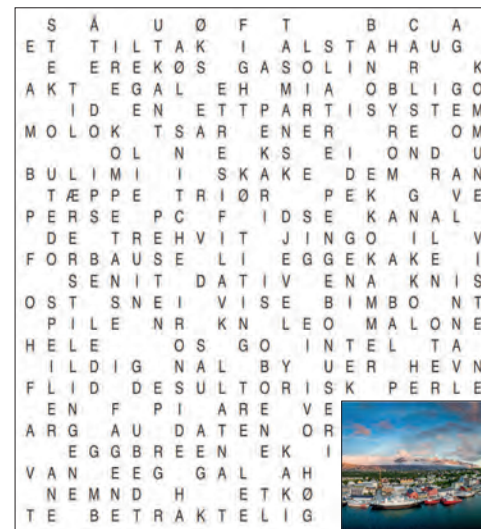
– En etterlengtet normal skolehverdag med fysisk undervisning ser ut til å fungere, sier seniorrådgiver Nora Clausen i Opinion i en pressemelding.

Andelen foreldre som opplever det som trygt, falt med 8 prosentpoeng fra oktober. I november sa 76 prosent at de opplever at det er trygt å sende barna på skolen for tiden. Resten sier nei eller vet ikke.

ILL. FOTO PAAL SVENDSEN

● Kryssordløysing i Utdanning nr 13

Vinnarane

Vinnarane av kryssordet i Utdanning nr. 13/2021 er Sønneva Christensen, Bremnes, og Elisabeth Berg, Rakkestad, som vil få kvar sin boksjeck på kr 500. Vi gratulerer!

● Arthur Svensson-prisen

Priskomiteen tar imot nominasjoner nå

Tillitsvalgte og ansatte i fagforeninger kan foreslå kandidater til Arthur Svenssons internasjonale pris for faglige rettigheter. Fristen for nominasjoner går ut ved nyttår.

Kriteriene for vinneren er at det må være en person eller organisasjon som «i særlig grad har virket for å fremme faglige rettigheter og/eller styrke fagorganisering i verden», ifølge en pressemelding fra Unio. En priskomite bredt sammensatt fra norsk fagbevegelse bestemmer hvem som skal få prisen.

Siden 2010 har prisen gått til personer og organisasjoner som har gjort en særlig innsats for å fremme fagorganisering og faglige rettigheter i verden. Blant prisvinnerne finner vi lærere i Bahrain og Filippinene. I fjor gikk prisen til den uavhengige fagbevegelsen i Hviterussland.

Nominasjon kan gjøres på et skjema på nettsiden Svensson-prisen.no eller på e-post: espen.loken@industrienergi.no.

Læreren og fagforenings-aktivisten France Castro fra Filippinene fikk Arthur Svensson-prisen i 2019.

ARKIVFOTO HARALD F. WOLLEBÆK

Russland

Den beste læreren i den russiske byen Irkutsk er lovet leilighet, selv om det ikke er sikkert at det blir en av disse i byens hovedgate, Bajkalskaja.

FOTO ARTEM SVETLOV/WIKIMEDIA COMMONS

Og premien er... En leilighet!

Irkutsk skal kåre byens beste lærer. Vinneren får en leilighet i premie.

TEKST Harald F. Wollebæk

Konkurransen starter nå i desember, og i februar blir vinneren klar, ifølge nettavisa Irkutskmedia.ru. Det er borgermesteren i den sibirske byen som har fastsatt premien.

– Lærerne i Irkutsk framstår ikke bare som spesialister på høyeste nivå, men viser også fremra-

gende kreativitet, utrolig potensial og evne til å foreslå nye måter å arbeide på, sier borgermester Ruslan Bolotov.

Konkurransen skal framheve utvikling av kreativitet, bruk av moderne teknologi i det pedagogiske arbeidet og profesjonell vekst. Men det viktigste vilkåret for å delta er høy måloppnåelse i å undervise talentfulle elever som har vunnet konkurranser, og å utvide de kreative ferdighetene til elevene, opplyser avisa.

Afghanistan

Unicef vil sikre lærerne lønn

FNs barnefond Unicef vil få i stand et system for å utbetale lønn til lærerne i Afghanistan uten at pengene går gjennom det nye Taliban-regimet. Planen er å sende lønna direkte til lærere ved å bruke private finanssystemer, skriver nyhetsbyrået UPI. Unicef er i dialog med givere og finans-

institusjoner, samtidig som organisasjonen prøver å få oversikt over lærere som er i jobb.

Før den islamistiske Taliban-bevegelsen tok makta i august, utgjorde støtte fra utlandet tre firedeler av statsbudsjettet. Men nå har Verdensbanken og en rekke regjeringer og organisasjoner

stansa støtten. Etter Talibans maktovertakelse har ungdomsskolene vært stengt for jenter, og til tross for løfter om at de skal få gå på skole igjen, er det uklart når det i så fall vil skje.

Canada

«Synderegister» kan bli offentlig

Regjeringen i provinsen Alberta i Canada ønsker å offentliggjøre mer informasjon om lærere som har fått reprimande for regelbrudd. Dersom lovendringen blir vedtatt, kan et register over lærere og skoleledere komme på plass innen september neste år, ifølge kringkastings-selskapet CBC. Nettstedet vil kunne gi opplysninger om en lærer har fått suspendert eller blitt fratatt lisensen som lærer, og i tillegg en lenke til kopier av disiplinæravgjørrelser tilbake til 1990. Ifølge CBC er tilsvarende registre allerede innført i provinsene British Columbia, Ontario og Saskatchewan.

Tunisia

Lærere streiker mot elevvold

De siste ukene har lærere i Tunisia streika fordi de føler seg utrygge på jobb. Det ble utløst av at en elev angrep en lærer med kniv i en forstad av hovedstaden Tunis. Den mannlige læreren fikk alvorlige hodeskader, ifølge det franske kringkastings-selskapet RFI. Kollegaene hans krever at myndighetene for alvor tar tak i problemet med vold i skolene. Utdanningsministeren erkjenner at en omlegging av det tunisiske utdanningssystemet er nødvendig, ifølge RFI.

● Eleven

Grace Bullen (24)

- Landslagsutøver i bryting, student
- Gikk på Wang Toppidrett Fredrikstad fra 2013 til 2016
- 2 x senior europamester
- 3 x nordisk mester
- U23 verdensmester
- Deltok i VM i bryting i høst
- Student ved Høgskolen i Østfold, innovasjon og prosjektledelse
- Satser på OL i 2024

● Læreren

Kristin Kristoffersen (51)

- Fransk mellomfag fra Universitetet i Bergen
- Lærerutdanning fra Høgskolen i Østfold
- Spesialisering i flerkulturell pedagogikk og norsk som andrespråk fra Høgskolen i Akershus
- Jobbet som fag- og kontaktlærer ved Greåker videregående skole fra 2006
- Kom til Wang Toppidrett Fredrikstad i 2011
- Er nå også en del av skolens administrasjon

Kristin lærte Grace å finne sin stemme

Lærer Kristin Kristoffersen hjalp bryter Grace Bullen med å finne ord til å si fra.

TEKST Kirsti Hovland FOTO Tom-Egil Jensen

Grace Bullen konkurrerte på et internasjonalt nivå der ingen elever ved den videregående skolen Wang Toppidrett Fredrikstad hadde vært før. Hun deltok i ungdoms-OL og ungdoms-VM i bryting og var i perioder mer borte fra skolen enn hun var til stede.

I de periodene hun var på skolen, var det synet av Grace gjennomsvett på matter i korridorene som møtte Kristin Kristoffersen før skoledagen startet.

– Da var Grace godt i gang, blid og *all in*. Grace er en målbevisst ung dame, sier Kristoffersen om sin tidligere elev.

Men Grace trengte også noen i sin travle arbeids-hverdag å dele bekymringer med, prioritere og samle tråder med. For en ting var mesterskap og reising som førte meg seg gullmedaljer i bagasjen hjem. Andre mesterskap ga ikke de resultatene Grace ønsket.

Lærer og sjelesørger

– Å komme tilbake med frustrasjon etter mesterskap var ikke lett. Da kunne det være veldig tungt å sette seg ned med skolearbeid. Kristin hjalp meg med å se ting på andre måter. Det ble som å ta på seg brillen og se litt klarere. Det ble lettere å ville skole, ikke bare fordi man måtte, sier Grace Bullen.

– Ja, da gjaldt det å samle de siste kreftene. Jeg husker spesielt etter OL-kvalifiseringen i Rio de

Janeiro det siste året her i 2016. Da du kom tilbake hit, var det rett inn i eksamenskjøret. Da måtte vi jobbe veldig tett sammen, sier Kristin.

19 år gamle Grace var knust etter ikke å ha klart å ta seg videre fra kvalifiseringen.

– Når det var mye frustrasjon, handlet det både om å være litt lærer og litt sjelesørger, forteller kontaktlæreren.

Da Grace skulle fortelle Kristin at hun var hennes utvalgte favorittlærer til Utdanningsintervju, ble hun selv veldig rørt.

– Jeg blir sånn når jeg skal fortelle hva et menneske betyr for meg, sier Grace.

– Jeg kjenner at jeg blir veldig, veldig ydmyk over at Grace peker meg ut som hennes favorittlærer. Det gir meg jo følelsen av at jeg fikk til noe mellommenneskelig i tillegg til det faglige. Men det er lett å hjelpe en person som Grace, som søker hjelp og veiledning i en supertravel hverdag, sier lærer Kristin.

Underviste på e-post

På Wang Toppidrett regnes idrettsrelatert fravær som skole.

– Og på Graces nivå innebar det mye fravær, konstaterer hennes gamle kontaktlærer, som hadde Grace i norsk.

– Dette var litt for tidlig for den digitale undervisningen, så vi samarbeidet og delte ting i Fronter.

Latteren mellom lærer Kristin Kristoffersen og hennes tidligere elev Grace Bullen sitter løst når de treffes i korridorene på Wang Toppidrett Fredrikstad. Sammen fikk de til resultater, som Grace daglig kjenner effekten av.

Vi kommuniserte med e-post og meldinger. Når Grace var på skolen, brukte vi mye tid på skriving. Vi samarbeidet tett om prosessen, fra idé, via utkast til ferdig tekst. Slik kom skrivegleden og mestringsfølelsen sakte, men sikkert. Samtidig som vi fikk trent på å lese, lytte og på muntlige ferdigheter. Vi tok også økter etter skoletid. Jeg ble veldig motivert av Graces ønske om å lære. Jeg så progresjonen, selv om det var snørr og tårer underveis.

Grace, som kom som flyktning fra Eritrea da hun var fire år, syntes det var utfordrende med to målformer i norsk.

– I en periode tror jeg du syntes nynorsken var like tøff som brytingen, sier lærer Kristin varmt, og tilføyer:

- Men Grace gir alltid jernet når det er beintøft.
- Progresjon i norsk språk generelt er vanskelig. Med to skriftspråk blir det et dobbelt press. For å

finne glede i nynorsken motiverte Kristin meg til å finne sportsartikler jeg likte å lese på NRK for eksempel.

– Jeg prøvde å finne frem til spennende tekster på sidemål, som føltes relevante for Grace. Men hun slapp ikke unna klassikerne, sier lærer Kristin blidt.

– Slik lærte jeg også å like klassikerne. Men man må forstå språket for å se hva som er fint med det, sier Grace.

Fikk trygghet til å uttrykke seg

Det er fem år siden Grace Bullen gikk ut av Wang i Fredrikstad. Men det er her hun trener, både til bryte-VM som hun deltok i nå i høst og for å kvalifisere seg til OL i Paris i 2024.

– Da har jeg en unnskyldning for å holde kontakten med Kristin og skolen. For selv om dette er den korteste perioden min på en skole, ble jeg

knyttet til lærerne og miljøet her. Her passet jeg rett inn, sier Bullen som i NRK-serien «Hodet i klemme» snakket om utenforskapet hun kjente på, både i skolegården og de første årene i hennes første år på landslaget der hun opplevde at flere av de andre jentene ikke ville bryte med henne.

I dag er Grace en 24-åring som i tillegg til være en av verdens beste brytere, setter dagsorden.

– Du har en stemme, du, Grace. Du blir lyttet til. Og det handler om troverdigheten din, sier Kristin.

Nylig gikk Grace hardt ut mot sitt eget forbund og kritiserte det for å forskjellsbehandle kvinnelige og mannlige brytere, særlig når det gjelder tilgang til landslagstrener.

På Wang lærte Grace seg å finne og bruke stemmen sin i norsktimene med lærer Kristin:

- Hvis noen lurte på hvorfor jeg klarer å uttrykke meg så bra, så er det fordi jeg lærte det i norsk muntlig av Kristin. Jeg var lenge nervøs for å uttrykke meg fordi jeg ikke følte jeg gjorde det på en riktig måte, eller på en måte som gjorde meg forstått. Men Kristin lærte meg at om jeg er sikker på innholdet, blir jeg mindre nervøs. Kristin lærte meg formidling. Det betyr at jeg i dag våger å ha en stemme og bruke den på TV eller hvor det måtte være, sier Grace Bullen.

«Hvis noen lurte på hvorfor jeg klarer uttrykke meg så bra, så er det fordi jeg lærte det i norsk muntlig av Kristin.»

Grace Bullen

Lærere fra andre land veiledes av veteraner

Innvandrere og flyktninger med lærerutdanning fra hjemlandet vil gjerne bli lærere i Norge. Kompletterende lærerutdanning gir dem muligheten. Pensjonerte lærere stiller som mentorer.

TEKST OG FOTO Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no

– **Vi synes** det er fint å ha mentorer som er erfarne lærere. De har stilt opp for oss frivillig gjennom et helt år nå. Med mentorene diskuterer vi faglige spørsmål knyttet til studiene, og vi kan også spørre om hvordan det er å jobbe som lærere i norsk skole, sier Hilal Toraman.

Toraman kom til Norge fra Tyrkia for tre år siden. Hun er utdannet lærer fra hjemlandet, og etter to år oppfylte hun kvalifikasjonskravene til å komme inn på den kompletterende lærerutdanningen på Oslo Met – storbyuniversitetet. Målet er å jobbe som lærer i norsk skole.

– Det å være lærer er den aller beste jobben jeg vet om, så da en venninne fortalte meg om den kompletterende lærerutdanningen på Oslo Met, søkte jeg med en gang, forteller Toraman.

Til hjelp på veien har hun fått en egen mentor, Solveig Lundeberg. Hun er utdannet lærer og har jobbet som skoleleder i 30 år. Hun pensjonerte seg fra jobben som rektor ved Vollen skole i Asker i 2018. Nå er hun av pensjonistene som stiller opp for studentene ved det såkalte «hurtigsporet» ved Oslo Met.

Mentorordningen ble iverksatt som et pilot-

prosjekt ved studiestart i 2020. Initiativet kom fra Utdanningsforbundet.

– Da jeg oppdaget at du brenner så sterkt for læreryrket, ble jeg virkelig glad, sier Lundeberg til Toraman.

– Jeg er så takknemlig for alt Solveig gjør for meg. Ikke bare har vi hatt faste mentorsamtaler annenhver uke, slik det står i studieplanen. Hun har også ringt meg og spurt hvordan det går med studiene mine og om hun kan bidra med noe, forteller Toraman.

Studentene sier den faglige veiledningen de får fra mentorene motiverer.

Til venstre: student Hilal Toraman med mentor Solveig Lundeberg, i midten studentene Xiao Xu og Nour Shatto med mentor Torill Strand.

Mentorene skryter av studentenes innsats for å komme inn i læreryrket i Norge.

Under: student Jezreel Olsen med mentor Tove Hauge.

Krevende studieløp

I 2019 vedtok sentralstyret i Utdanningsforbundet en strategi for å arbeide for mangfold og integrering. Der heter det blant annet at: «Det vil være av stor betydning for samfunnet at lærere med utdanning fra hjemlandet får praktisere som lærere i Norge. Lærere med flerkulturell bakgrunn har erfaringer som vil være nyttige for Utdanningsforbundet i utviklingen av både organisasjons- og utdanningspolitikken.»

Som ledd i arbeidet med strategien tok Utdanningsforbundet initiativ til et samarbeid med Oslo

Met om kompletterende lærerutdanning. Universitetet meldte tilbake om at studentene hadde et særlig behov for å kommunisere på profesjonsspråket. Pensjonistrådet i forbundet ble derfor koblet inn, og nå er mentorsamtalene satt opp på timeplanen til faste tidspunkter hver fjortende dag. Noen av mentorene har også bistått studentene utover den tiden.

Som følge av covid-pandemien har imidlertid mye av undervisningen foregått digitalt det siste året. Heller ikke mentormøtene kunne foregå fysisk. Solveig Lundeberg rakk å invitere Toraman

>

Hurtigsporet

Flyktningkrisen i 2015 fikk tidligere statsminister Erna Solberg til å ta initiativ til «hurtigsporet» for å få flere flyktninger ut i jobb.

Oslo Met – storbyuniversitetet fikk samme år i oppdrag å etablere en kompletterende lærerutdanning.

Studentene der må, i tillegg til å ha lærerutdanning fra hjemlandet, oppfylle kravet til norsk på nivå B1 for å komme inn. For å kunne fortsette må de i løpet av de to første semestrene dokumentere at de har norskferdigheter på nivå B2 gjennom en språkprøve. I tillegg må de kvalifisere seg i engelsk.

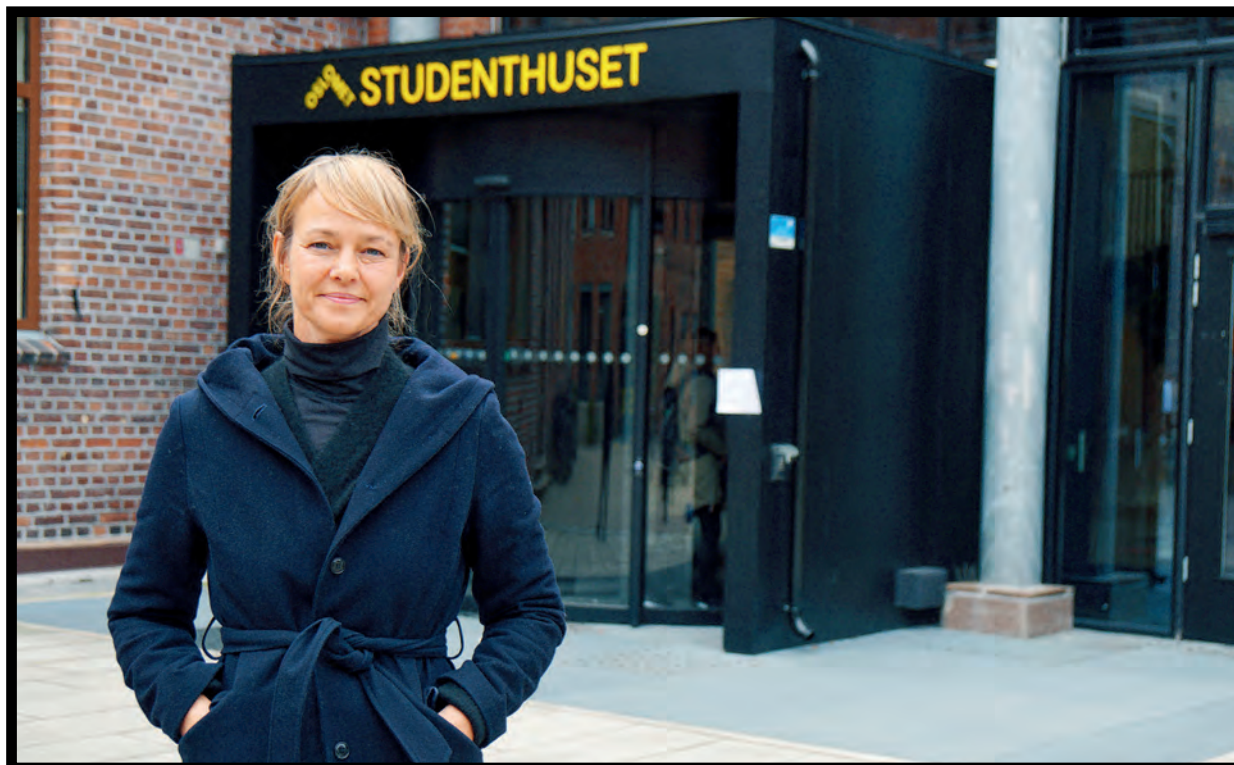
I Sverige har man et tilsvarende tilbud, «snabbspåret». Svenske forskere har konkludert med at kunnskapen om den svenske skolen og motivasjonen for læreryrket økte for studentene som var en del av ordningen. Samtidig viste deres evaluering at veien inn i læreryrket er lang for disse studentene. I tillegg til utfordringene med formelle krav, tilleggsutdanning og svensk kunnskaper, er det krevende å håndtere de uformelle kravene som er en del av skolekulturen.

Få lærere med innvandrerbakgrunn

Bare 6,9 prosent av alle ansatte lærere i grunnskolen har innvandrerbakgrunn, viser tall utarbeidet av Statistisk sentralbyrå i 2019.

Samtidig viser undersøkelsen at 17 prosent av alle barn i grunnskolealder har innvandrerbakgrunn.

Av lærerne i videregående opplæring har 7,3 prosent innvandrerbakgrunn. Blant lærere i barnehager og voksenopplæringsinstitusjoner er tallet litt høyere, henholdsvis 8,9 og 14,2 prosent.

Universitetslektor Siv Eie håper mentorordningen blir varig, fordi det betyr mye for studenter med lærerutdanning fra hjemlandet å ha en faglig samtalepartner med lang yrkeserfaring fra norsk skole.

hjem til lunsj ved semesterstart i fjor. Først i høst kunne de møtes igjen.

I oktober var mentorene invitert til å delta på en presentasjon som studentene holdt.

Universitetslektor Siv Eie mener ordningen er svært verdifull.

– Studentene setter pris på å ha noen å diskutere skolerelevante temaer med, sier hun.

I tillegg til å ha lærerutdanning fra hjemlandet, er det krav til norskkunnskaper for å komme inn og få fortsette på studiet (Se faktaboks på forrige side). I år teller kullet 15 studenter.

– Det kreves intensivt og hardt arbeid for å henge med, og mange har både jobb og familie i tillegg. Jeg er veldig imponert over studentene, sier Eie.

Studieteknikk og arbeidskrav

Student Nour Shatto innrømmer at han har travle dager. Han kom fra Syria for seks år siden. Ved siden av studiene ved Oslo Met jobber han nå som miljøterapeut i bydel Ullern i Oslo.

– Jeg liker veldig godt å studere på Oslo Met og ser fram til å få prøve meg mer i praksis som grunnskolelærer. Det har ikke vært så lett under pandemien, sier Shatto.

Han er også glad for å ha Toril Strand som sin mentor. Ikke bare har hun lang erfaring fra læreryrket. Hun har også vært lærerutdanner ved Oslo Met før hun nylig gikk av med pensjon.

– Torill er flink til å tipse oss om studieteknikk og god til å veilede oss når vi har arbeidskrav. Hun vet hva som forventes av oss både på studiene og i læreryrket, forteller Shatto.

Xiao Xu fra Kina er også veldig godt fornøyd med hjelpen hun har fått av Strand. Xu vurderer også å bli tospråklig lærer, siden flere norske ungdommer nå ønsker å lære kinesisk.

– Det føles veldig trygt å ha en mentor vi kan spørre om ting, sier hun.

Jezreel Olsen, som har lærerutdanning og fem års praksis som lærer i kroppsoving, musikk, samt mat og helse fra Filippinene, mener mentorordningen får henne til å legge ned ekstra innsats. Hennes mentor er Tove Hauge, tidligere spesialkonsulent i Utdanningsforbundets sekretariat.

– Tove er så snill. Selv om hun har travle dager, hender det hun ringer bare for å høre hvordan jeg har det og hvordan det går med studiene. Da skjerper jeg meg litt ekstra, sier Olsen.

– Bør vurdere en permanent ordning

Utdanningsforbundet ser helst at mentorordningen blir permanent.

– Det er et stort behov for å utnytte den kompetansen og yrkeserfaringen flyktninger og innvandrere har fra sine hjemland, og norsk skole har behov for mer mangfold i lærerstanden. Derfor er det bra at den kompletterende lærerutdanningen ble etablert, sier Ann Mari Milo Lorentzen, sentralstyremedlem i Utdanningsforbundet.

– At vi samtidig har så positive og entusiastiske pensjonister som stiller opp som mentorer for studentene, er flott. Det er også bra at studentene ser betydningen av mentorer som kjenner norsk skolehverdag, sier hun.

For å følge opp mentorordningen har representanter for Utdanningsforbundet sentralt deltatt i møter med studentene og mentorene. Deres konklusjon er at ordningen bør bli permanent.

– Om det blir en permanent ordning, bør mentorene da få en godtgjøring?

– Dersom det blir behov for å bygge ut ordningen, bør også godtgjøring diskuteres, sier hun.

«Norsk skole har behov for mer mangfold i lærerstanden.»

Ann Mari Milo Lorentzen, sentralstyremedlem i Utdanningsforbundet

Religion og etikk

Vg3

KOMMER TIL
SKOLESTART
2022

ASCHEHOUG
UNDERVISNING

Med læreren. For eleven.
Aunivers.no

Gir liv til gamle former

Fra historiske former funnet i nærheten har barna i Nordre Ås barnehage i Oslo skapt kunst til en stor utstilling.

TEKST Kari Oliv Vedvik FOTO Kristin Slotterøy

Ester (4) sjekker utstillingen som er satt opp på biblioteket på Holmlia.

Industrihistorie

De ansatte og barna har tatt med seg mengder av gipsformer fra en nedlagt gipsfabrikk som lå ved siden av Nordre Ås barnehage på Holmlia i Oslo. – Det ser ut som de bare har kastet formene og figurer ut på bakken. Det var veldig goy både for liten og stor å oppdage disse formene, som er en del av industrihistorien i området, sier barnehagelærer Malin Lifvergren.

Skapelsen av verkene

Ved bruk av gipsremser blir de gamle figurene brakt frem fra glemselen. Formene har blitt studert og renset. – Noen så litt skumle ut, noen var søte, og noen var vi litt usikre på. Vi bestemte oss derfor for å prøve å støpe i dem og se hva vi fikk ut. Barna har vært med på alle deler av prosessen, frem til de ferdige resultatene dere ser her, sier Malin. Med på prosessen er kollega Diana og Ester.

Skattkammer

Formene er strødd rundt på bakken. De er så mange at det er vanskelig å velge.

– Når en da har en nedlagt gipsfabrikk rett utenfor gjerdet til barnehagene, er det mye en kan skape og lære, sier Malin.

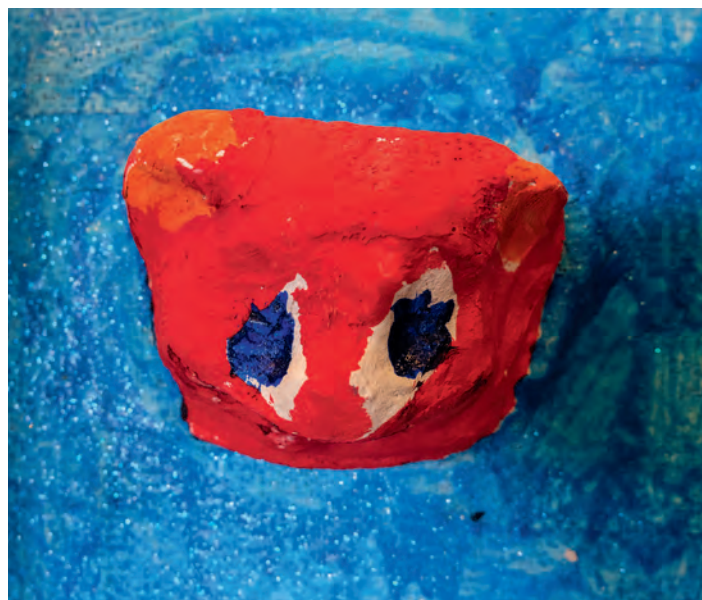
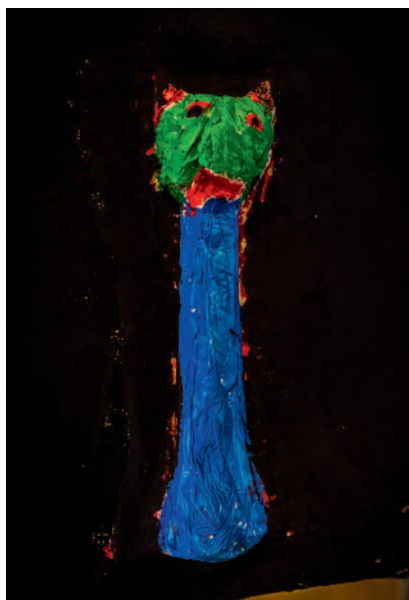
I rammeplanen står det blant annet at barnehager skal bidra til at barna blir kjent med lokalhistorie og lokale tradisjoner.

Symfoni i rosa

Ester (til høyre) har gitt grisen sin navnet Ingrid. – Hun sover ved siden av sengen min. Hun liker å se TV, leke, sparke ball og løpe. Hun liker også å spise godteri og være oppe sammen med familien min, forteller Ester. Her hjelper Sarina (5) til med å male figuren til Ester.

Troll som spiser sommerfugler

Verkene har alle fått historier. Trollet har et spesielt kosthold og liker aller best fargen blå.

Kattene og grisen har også egne historier.

TV-klassiker

Kunstverkene er stilt ut på biblioteket på Holmlia. Her er Helan (5), Ester (4) og Theodor (5) klar til å stille ut sine verker. Historiene er hengt opp ved siden av figurene sammen med en QR-kode. Bak koden ligger lyden skaperen har valgt til sitt verk.

Gipsfabrikken het Figur Kunst AS og hadde et par veldig kjente gipsfigurer produsert på Holmlia. Det ene var Televimsen, laget av Ivo Caprino. En rest av Televimsen er også gravd frem og satt sammen med barnas kunst. Gipsfigurer av mørke eksotiske damer, formskapt av Gino Manca, er en annen av de mer kjente figurene, i tillegg til troll som fabrikkens produserte.

Petit

Ole Foss

ILL. FOTO: LIDERINA/ISTOCK

**Vi har et motto i vår barnehage:
ingen krenkende sanger!**

Den sangen som først fikk meg til å tenke, var «Dummenikken satt på trikken», og denne sangen dreier seg jo om en person med nedsatt yteevne som kjører kollektivt, og som spiser en sunn frukt. Så kommer altså representanten for en spesifisert yrkesgruppe og begår en brutal, fysisk handling. Trolig i fart og med et skadepotensial enhver kan tenke seg.

Dette ledet til min masteroppgave: «Krenkefrie sanger – veier å gå». Det gikk ikke, jeg besto ikke. Grusom hevn; jeg startet Krenkenfri Barnehage, takket være solid økonomisk og moralsk støtte fra en rekke organisasjoner – to i tallet – og en godhjertet enke.

Sangene er vårt aktivum. Krenke-rens er obligatorisk. «Vi har ei tulle med øyne blå» ble til «unge med øyne små», da noen ellers kunne oppfattet dette ordet «tulling». Og hvorfor bare blå øyne? Nei, ingen farge er bedre enn andre.

Trollfar legger sine mange små barn like godt, og hvorfor er antall barn 11? Mange gutter og jenter er hen i våre sanger, og Aslam gikk til skolen og Pernille sto ikke nødvendigvis for presten, kanskje heller en imam, og Lille Lotte er ikke så pen, men det er jo like bra. Ja, bedre.

På sine røtter på haugen de vokste, for høner skal kunne gå trygt møte med reven. Kua mi jeg takker deg for at jeg får klappe deg, mens Bæ, bæ, lille lam har sin egen ull. Kynisk utnyttelse av uskyldige dyr har ingen plass i norsk kultur, og

Ole Foss
skribent og humorist

FOTO: PRIVAT

jeger Bom-Bom bør fortsette med å bomme. Til pass for ham, er det. De piggfrie hjulene på elbusen går rundt og rundt, men får til slutt godt feste. Tut-tut sier tantes elbil også, og ein farfar i livet treng ingen ha, Odd Nordstoga!

Kjønn er problem, og i stor grad kan man alternere; som Mikaela Rev, Lille Petra Edderkopp, Blåkvinne blåkvinne, geita mi, Ei elefante kom marsjerende og Fola fola Blekka, henspeilende på hen.

Å omtale dyr som leende apekatter, bjørn som sover – Hvorfor gjør den det? Narkolepsi? – og trallende mus i hopsatakt er uetisk. Egenskaper og motivasjoner kan føles tvungne og ubekvemme. Helt forkastelig!

18. mai er vi så glad i, som alle andre dager. Bake kake søte? Et minefelt av en sang, og alle mat- og-drikke-relaterte sanger bør krenkerenses. De krenkende om dyrisk innhold kan byttes ut med vegansk innhold. Og morgensanger må i langt større grad ta hensyn også til dem som sliter med søvn.

Alf Prøysen, Torbjørn Egner og andre forhistoriske forfattere og formuttere får bare snu seg i graven. Men de er tilgitt, for de visste ikke bedre.

«Lille Lotte er ikke så pen, men det er jo like bra. Ja, bedre.»

Tilbakeblikk

For 50 år siden

Vi ønsker lærere som tar standpunkt!

Elevene ønsker en skole og lærere som er opptatt av verdier. De vil ha lærere som tør ta standpunkt og våger å vise hva de står for i de spørsmål som er vesentlige for de unge. De ønsker lærere som tar parti for moralske normer, for uselviskhet i stedet for selvopptatthet og karrierejag, for ansvarlighet for samfunnets utvikling. (Leserinnelegg av Øyvind Hasting, artianer 1971).

**Norsk Skoleblad
nr. 50/1971**

For 25 år siden

Etterlyser endringer i Reform 94

- Reform 94 har ikke gitt skolen den vitamininnsprøytningen skolen trenger. Lærerne er slitne og etterlyser etterutdanning. Elevene føler seg som forsøkskaniner. Universiteter, høyskoler og næringsliv er skeptiske til å motta reformelevene fordi de er usikre på hva de kan, sa stortingsrepresentant Jan Tore Sanner (H) under en debatt om Reform 94 i Stortinget 29. september.

**Skolefokus
nr. 20/1996**

Fotografiske
tilbakeblikk
fra skole og
barnehage.

Ingen plass i herberget

20. desember 1956: Det ser ut til at dei enda opp i stallen denne gongen òg, Josef og Maria, her tolka av høvesvis Per Jørgen Moe og Liv Troøyen. Blikket til herbergeverten, spelt av Åse Hegge, tyder i alle høve ikkje på nokon stor motivasjon til å gje ekstra plass for langvegsfarande som treng husly. Det var elevvar ved Singsaker skole i Trondheim som hadde sett opp julespelet på Bondeheimen under leiing av Reidun Aune. Ifølgje Adresseavisen sitt oppslag skulle inntektene gå til støtte for Ungarn. Månaden før hadde den sovjetiske hæren slått ned demonstrasjonane for meir fridom med hard hand. Ifølgje Wikipedia vart nærare 20 000 menneske drepne i motstanden mot den sovjetiske invasjonen, og rundt 250 000 ungararar flykta til andre land.

FOTO SCHRØDER / SVERRESBORG TRØNDELAG FOLKEMUSEUM TEKST HARALD F. WOLLEBÆK

Bøker

Aktuell bok ANMELDT AV Geir Martinussen, tidligere grunnskolelærer og lærerutdanner

Hjelp til å undervise dypt og bredt

Denne boka fremmer både lysten og evnen til å jobbe tverrfaglig.

I **Kunnskapsløftet 2020** poengterer Utdanningsdirektoratet at skolen skal legge til rette for læring innenfor de tre nye tverrfaglige temaene folkehelse og livsmestring, demokrati og medborgerskap, og bærekraftig utvikling.

Kunnskapsgrunnlaget for å finne løsninger på problemer innenfor temaene finnes i mange fag, og temaene skal bidra til at elevene oppnår forståelse og ser sammenhenger på tvers av fag. For svært mange lærere vil nok det å følge opp innføringen av disse nye temaene på en bra måte framstå som en meget stor utfordring.

Boka «**Tverrfaglig dybdelæring**» av Theo Koritzinsky, statsviter og tidligere førsteamanuensis og lærerutdanner i samfunnsfag, er ment å hjelpe oss til nettopp å klare å følge det opp, og denne boka vil utvilsomt vil være svært nyttig både for lærere, lærerutdannere, lærer- og pedagogikkstudenter og skoleledere.

Målene for hva elevene skal lære innenfor temaene, uttrykkes i kompetansemål for fag der det er relevant, og i samtlige fag bør det være åpning for å fokusere på temaene. Et hovedmål fra forfatterens side er nettopp å få oss til å fokusere på de nevnte tre obligatoriske tverrfaglige temaene, og å behandle dem på en riktig måte i samtlige skolefag. I boka gis det svært mange, og meget gode, eksempler på hvordan læringsprosesser som gjør et slikt fokus mulig, kan gjennomføres i de ulike skolefagene.

Et viktig utgangspunkt er, naturlig nok, hvilke kompetansemål vi kan støtte oss på i de forskjellige fagene for å kunne gjennomføre undervisning som også ivaretar de nevnte tre obligatoriske temaene. Men som forfatteren påpeker, mangler fagenes læreplaner i stor grad oppgradering for å kunne gjøre dette enklere.

I boka gir Koritzinsky, på en meget god og lett

forståelig måte, innspill til hvordan oppgradering kan gjøres. Ikke bare gjennomgås mulighetene for hvert enkelt fag, men han har også laget over 200 oppgaver, som ved gjennomgang/løsning vil gi meget god hjelp til å finne de beste måtene å legge opp undervisningen på for å kunne dekke temaene.

Boka vil utvilsomt bidra til at både studenter og lærere, og også lærerutdannere, får mer lyst, mot og kompetanse til å arbeide med tverrfaglige spørsmål, temaer og metoder – ut fra ønsket om å styrke både egen og også elevenes dybdeforståelse av læreplanens tre tverrfaglige temaområder.

Boka er inndelt i fire kapitler. I det første diskuteres tidligere og nåværende lære-/fagplaner på en meget interessant måte. Vi settes grundig inn i hva tidligere læreplandeler inneholdt, og får deretter godt innsyn i hva den nye overordnede læreplanen, LK 20, inneholder i de forskjellige fagplanene med hensyn til de tre tverrfaglige temaene. Også mangelen på sammenhenger mellom de tre temaene i LK 20 tas opp.

De tre følgende kapitlene omhandler nøye hvert av de tre temaene, og på slutten av kapitlene drøftes og gis oppgaver med hensyn til hvordan koplinger kan gjøres. En meget lang og omfattende omtale med en rekke eksempler kunne ha vært med, men av plasshensyn tar jeg bare med noen meget korte orienteringer fra hvert av kapitlene og overlater til leseren å sette seg nøye inn i innholdet i denne særdeles interessante, nyttige, innholdsrike og velskrevne boka.

Kapittel 2 omhandler demokrati og medborgerskap. Blant mye annet har forfatteren laget mange gode oppgaver, som kan bidra til kritisk tenkning om hva demokrati er. Det framheves at prosjektarbeid kan bidra til dybdelæring gjennom kompetansemål fra mange fag, som engelsk, samfunnsfag, norsk, kristendom, religion, livssyn og etikk (KRLE) og musikk. Også øvrige fag kommenteres, men det påpekes at fagplanene deres gir lite plass til hvordan fagene kan brukes i forbindelse med dette temaet. Likevel viser forfatteren til muligheter for å ta det opp også i disse fagene.

Kapittel 3 dreier seg om temaet miljø og bærekraftig utvikling. Det vises til hvilken plass temaet har fått i samtlige fagplaner, og det gis oppgaver som knyttes til omtalen av fagplanene, med særlig

Boka «**Tverrfaglig dybdelæring**» har blant annet eksempler på oppgaver som kan bidra til kritisk tenkning om hva demokrati er, ifølge vår anmelder.

ILL.FOTO PAAL SVENDSEN

vekt på tverrfaglige utfordringer. Så følger folkehelse og livsmestring i kapittel 4. Her beskrives og vurderes hvilken plass temaet har fått i de ulike fagplanene og i årstrinnes kompetansemål. Også her er det lagt inn en rekke aktuelle oppgaver.

Det er meget sterkt av en 80-åring å ha både drivkraft og motivasjon til å skrive en så god og oppdatert bok om tilnærming til nye læreplaner. Boka er forskningsbasert, og referansene er mange og interessante. Også stikkordregisteret er meget bra og gjør det enkelt å finne tilbake til områder det oppstår behov for å sette seg bedre inn i. Innholdet i boka må sies å være imponerende, og jeg gir den mine aller beste anbefalinger.

Flerfaglig tilbakeblikk på samfunnsopprør

«Trenger vi enda en bok om 1968-opprøret i Norge?» spør redaktørene i forordet til boka *Arven etter 1968*. Svaret deres er ja. Dette retoriske spørsmålet fungerer både som en legitimering av bokprosjektet og som en appetittvekkende inngang til tematikken.

Etter et kort innledningskapittel, der to av de tre redaktørene gjør greie for temaet for boka og strukturen i den, følger 14 kapitler der forfatterne fra ulike innfallsvinkler belyser hendelsene ved overgangen mellom 1960- og 70-årene og konsekvensene av dem.

Med ordet «enda» i forordets aller første setning ligger det et premiss som er høyst diskutabelt, for ikke å si misvisende. Det er at det foreligger mye norsk litteratur om 1968. Nå, mer enn femti år senere, kan vi se tilbake på den aktuelle tiden og tiårene etter og erkjenne at det tvert imot er gjort overraskende lite historisk forskning på temaet.

Innen andre fagdisipliner har tilfanget av publikasjoner om «1968» derimot vært rikere. Det er kanskje derfor bokas påpekning innledningsvis, «Tidligere framstillinger har vært dominert av rene historiefaglige problemstillinger», i forlagets markedsføring er blitt til «Tidligere framstillinger av 1968 har i for stor grad [min kursivering] vært dominert av rene historiefaglige perspektiver.» Med dette forbeholdet antydes det, og med rette, at vitenskapelige funn utenfor historiefaget har vært viktige for å belyse hendelsene i 1968.

De 14 forfatterne representerer ulike faggrupper og har følgelig forskjellige perspektiv og tilnærmingmåter. Blant bidragsyterne, i tillegg til flere historikere, finner vi så vel en litteraturviter, kunsthistoriker, religionshistoriker og religions sosiolog som en sosiolog, medieviter, tyskfilolog, franskfilolog og en filosof.

For lesere med et nært forhold til skole og utdanning vil kapitlet «Det lange 1968 i norsk pedagogikk og skole» av Kim G. Helsvig være av spesiell interesse. Hels-

vig har tidligere skrevet flere bøker om moderne norsk kunnskapshistorie. Med bidraget i denne boka makter han på bare 20 sider å lede leseren gjennom femti år med skoleutvikling, fra det sagnomsuste Skjervheim-seminaret på Voss i 1968, via skolereformer og markante utdanningspolitikere som Gudmund Hernes, Kristin Clemet og Torbjørn Røe Isaksen, og fram til innføringen av Kunnskapsløftet 2020.

De faglige og faghistoriske dypdykene som foretas i boka, gjør den ytterst leseverdig. Flerfagligheten er dermed en styrke. I sum gir den et godt bilde av hvordan ulike felt av det norske samfunnet ble farget av internasjonale hendelser og strømdrag. Tekstbidragene er hver for seg grundige og gode.

Antologi-grepet er samtidig også en svakhet. I og med at forfattere tilsynelatende fritt får fordype seg i sitt fagfelt, spriker tekstene i litt ulike retninger. En klarere rød tråd er derfor etterlyst. Denne tråden blir lagt ut av redaktørene i innledningen, der det påpekes at 1968-opprøret kan fargelegges rødt, grønt og blått, men den blir i varierende grad fulgt opp av de forskjellige forfatterne. Et avsluttende oppsummeringskapittel, der redaktørene hadde samlet trådene fra tidligere kapitler, tilsvarende innledningskapitlet, kunne ha motvirket dette.

Alt i alt er det likevel et interessant og flerfaglig (mer enn *tverrfaglig*) bilde som blir gitt av hendelsene i 1968 og av sporene etter protestbevegelsene som disse utløste. Når boka i tillegg har utfyllende litteraturlister etter hvert kapittel, nyttige forfatteromtaler og et stort stikkordregister, ansporer den til ytterligere fordypning i et opprør som har farget kultur, politikk og samfunnsliv i store deler av verden.

Arven etter 1968

Av Knut Dørum, Øyvind Tønnesson og Ralph Henk Vaags (red.) Cappelen Damm Akademisk 2021 368 sider

Tverrfaglig dybdelæring

Av Theo Koritzinsky Universitetsforlaget 2021 223 sider

Evangeliet etter Rampenissen:

Nye overbevisninger i barnehagen

● **Ragnhild Laird Iversen**
stipendiat ved Fakultet
for humaniora, idretts- og
utdanningsvitenskap
Universitetet i Sørøst-Norge
FOTO PRIVAT

Det nærmer seg jul, og sannsynligheten er stor for at Rampenissen vil innta en barnehage nær deg. Kanskje vil han stjele sko. Kanskje vil han prompe i kakeboksen. Men hvem er han, hvor kommer han fra, og hva gjør det at han inntar barnehagen?

Barnehagers ritualer og tradisjoner er i stadig endring. Figurerer fra populærkulturen farger lek og prosjekter, og noen får mer gjennomslag enn andre. I denne artikkelen skal jeg beskrive hvordan Rampenissen har inntatt norske barnehager, hva opphavet hans er, og drøfte hva som kan skje når barna blir overbevist om den lille nissens eksistens i en barnehage. For mens få hadde hørt om Rampenissen for ti år siden, er han nå tilsynelatende «overalt».

Rampenissens historie

Rampenissen kan minne litt om norske husnisser. De er små vesener, i utgangspunktet harmløse, men kan også gjøre ugagn. Trass den vage likheten ser likevel opphavet til Rampenissen ut til å være kommersielt. I den amerikanske barneboken «The Elf on the Shelf: A Christmas tradition» skrevet av Carol Aebersold og Chanda Bell (2005) beskriver forfatterne på rim hvordan Rampenissen hver dag gjennom adventstiden dukker opp ulike steder i huset. Boken ble solgt i et boksett som inneholdt en liten nissedukke; en oppmuntring til familiene om å selv iscenesette leken. Konseptet ble en salgssuksess, og gradvis utviklet det seg en trend hvor folk iscenesatte rampenissestreker.

Trenden fant etter hvert veien til norske hjem og barnehager. Gjennom søk i databasen Retriever fant jeg figuren nevnt for første gang i bisetninger i to lokalaviser i 2012. Samme år begynte butikker å selge hobbysett som forestiller Rampenissens hus, og i løpet av de neste årene ble ideer og bilder i økende grad delt i stadig større grupper i sosiale medier. I 2019 ble Rampenissen omtalt 73 ganger i 30 ulike publikasjoner, primært lokalaviser. I 2020 dukket Rampenissesett opp i flere butikker, og i skrivende stund er dagligvarebutikkene fylt av Rampenissebøker, dukker og sjokolader. Fra å være en obskur figur ser Rampenissen nærmest ut til å ha blitt allemannseie.

Rampenissen i barnehagen

Da jeg høsten 2019 gjorde feltarbeid i forbindelse med doktorgraden min om religion i barnehagesammenheng, var Rampenissen relativt ukjent for

meg. Det var han derimot ikke for barn og voksne i barnehagen. De ansatte frydet seg tydelig over å iscenesette rampestreker for barna, og barna uttrykte glede og spenning i møte med den underlige skapningen. Men mens de voksne åpenbart så det som en lek, var det mer uklart hva barna tenkte. Trodde de virkelig på Rampenissen? Jeg ønsket å undersøke nærmere hva som gjør at barn blir overbeviste over om at noen karakterer finnes og andre ikke, og hvordan synet på Rampenissen utviklet seg i barnegruppa. Jeg fulgte barn og voksne i barnehagen i 37 dager, før jeg seks måneder etter jul intervjuet 30 av barna om Rampenissen. Da virket de fleste barna overbevist om at Rampenissen faktisk eksisterte.

Mens voksne som regel har klare skiller mellom statusen til populærkulturelle, religiøse og faktiske figurer, viser studier at barn ofte setter likhetstrekk mellom disse, tidvis til voksnes bestyrrelse (se f.eks. Clark 1995). Spørsmål om hva barn tror på og hvorfor, er kompliserte å besvare, dels fordi barn stadig leker og later som. Det betyr likevel ikke at barn mangler evnen til å skille virkelighet og fantasi fra hverandre, verken i lek eller når det kommer til vurderinger av populærkulturelle figurer. Omfattende forskning argumenterer tvert imot for at barn har nyanserte syn på i hvilken grad ulike figurer som julenissen, tannfeen, Elsa fra Frost, og enhjørninger faktisk finnes.

Med utgangspunkt i en rekke studier argumenterer Woolley og Ghossainy (2013) for at barn slett ikke er lett lurte, men like gjerne kan være skeptiske til fenomener de ikke har egen erfaring med. Når barn i ulike undersøkelser forteller at de tror på ulike figurer er det grunn til å tro at det er systematiske kulturelle faktorer som leder barna til denne overbevisningen. Den dominerende analysen er at når barn tror på flere figurer enn voksne, handler det ikke primært om kognitive evner, men om hvilke faktorer barna har tilgjengelig for sine vurderinger.

Utvikling av troen på Rampenissen

I min undersøkelse oppdaget jeg at de fleste barna gradvis ble overbevist om at Rampenissen faktisk

«På mange måter fremsto iscenesettingen av Rampenissen som en fellesskapsskapende aktivitet.»

FOTO RAGNHILD LAIRD IVERSEN

fantas. De gledet seg over rampestrekene hans, lette etter sporene hans i snøen, kjefte på han for å farge melka grønn og rosa, hvinte av begeistring da han angivelig hadde promptet i kakeboksen, luktet undrende (luktet det prompt eller pepperkake?), og så med skrekkblandet fryd på en film av Rampenissen som stjal en pose ostepop fra personalrommet.

Mens han ble introdusert og regissert av personalet, ble han etter hvert også omtalt av barna. Barn som i utgangspunktet var skeptiske, ble etter hvert overbevist. Hvis noe var borte, stod antagelig Rampenissen bak. Og på spørsmål om hvorfor vi skulle tenne det tredje lys, var et av svarene «for Rampenissen». Rampenissen ble, parallelt med juleevangeliet, lystenning, kalendertrekking, gavelaging og pepperkakebaking, et sentralt element ved juleforberedelsene.

Da jeg intervjuet barna i etterkant, ga nesten alle uttrykk for at de så på Rampenissen som levende. Det var svært forståelig, siden de voksne hadde brukt en rekke virkemidler for å overbevise dem om nettopp det. Noen ble indignert da jeg gjenga et annet barns poeng om at nissen bare var en dukke. Barna hadde ulike oppfatninger av detaljer om hvem han var, hvor han kom fra, og hvordan han luktet, men de fleste virket overbevist om at han faktisk levde.

Gjør det noe?

Så er spørsmålet: hva så? Gjør det noe at barna blir overbevist om at Rampenissen eksisterer? Forståelsen av at barnehagepersonale kan overbevise barn om at Rampenissen finnes, hviler på en felles enighet hos voksne om at det er «harmløst»

å overbevise barn om at fantasifigurer eksisterer. Dette er mulig å problematisere, både fra pedagogiske, religiøse og kulturelle perspektiver. Et eksempel på dette finner vi hos Andersen og Sand (2012: 54–62), hvor en mor er kritisk til at hennes barn har blitt overbevist om nissens eksistens i barnehagen. Det er en rimelig kritikk, all den tid foreldre har rett til å oppdra barn i henhold til egne overbevisninger. Det som er noens tro, kan være andres overtro, og det som er noens lek, kan være andres virkelighet. Ikke alle er enig i at det er riktig å overbevise barn om at fiksjon er sann, og rent psykologisk bør vi ha i mente at slike fabrikkeringer kan påvirke både barns virkelighetsforståelse i øyeblikket, og hvordan de ser på fortiden (Principe og Smith 2007).

Samtidig hadde også fabrikkeringen av Rampenissen tydelig positive konsekvenser i barnehagen jeg observerte. På mange måter fremsto iscenesettingen av Rampenissen som en fellesskapsskapende aktivitet. Selv om barn og voksne forholdt seg til Rampenissen med ulike forståelsesrammer, så de ut til å møtes i en felles fryd over fenomenet. Adventsperioden er en tid som kan skape såre følelser hos barn med minoritetsbakgrunn, og som i større grad gir barn som selv feirer jul hjemme en kontekst å speile seg i. Dette var også tilfelle i mine observasjoner. Men i motsetning til mange av juletradisjonene som preget barnehagen fra midten av november og ut desember måned, var Rampenissen en karakter barna så ut til å møte med relativt like forutsetninger.

Religiøse og etablerte kulturelle juletradisjoner er tettere knyttet til identitetsspørsmål. Rampenissen er en relativt fersk fiktiv karakter som få barn

har et forhold til utenfor barnehagen. Han bidro til å la de voksne delta i lekaktiviteter med barna, og skapte et felles fokus uavhengig av bakgrunn. Slik sett kan Rampenissen sees å ha hatt en samlende funksjon i en periode hvor det var tydelig at enkeltbarn falt utenfor fellesskapet grunnet familiens kulturelle eller religiøse tilhørighet.

Fagartikkelen er en tilpasset og sterkt forkortet utgave av forskningsartikkelen «Rampenissen i barnehagen: Formidling og forhandling av ikke-empiriske figurers ontologiske status i adventstiden». DIN – Tidsskrift for religion og kultur, nr 1, 2021.

Litteratur:

- Andersen, C. E og Sand, S.** (2012): Utforskning av flerkulturelle praksiser i barnehagen: idéhefte med erfaringer, refleksjoner og ideer fra forskningsprosjektet «Den flerkulturelle barnehagen i rurale strøk». Vallset: Oplandske bokforl.
- Clark, C. D.** (1995): *Flights of Fancy, Leaps of Faith: Children's Myths in Contemporary America*. Chicago: University of Chicago Press.
- Principe, G. F. og Smith, E.** (2008): The Tooth, the Whole Tooth and Nothing but the Tooth: How Belief in the Tooth Fairy Can Engender False Memories. *Applied Cognitive Psychology*, 22(5), 625–642.
- Woolley, J.D. og Ghossainy, M. E.** (2013): Revisiting the Fantasy / Reality Distinction: Children as Naive Skeptics. *Child Development*, 84(5), 1496–1510.

Arven fra behaviorismen

● **Heidi Thorp Stakset**

lektor

FOTO TRØNDELAG FYLKESKOMMUNE

Vi ble tidlig fortalt at verdiene i overordnet del og dybdelæring skulle prege arbeidet med fagfornyelsen. Læreplanene skulle skrelles for kompetansemål for å gi tid til fordypning og et mer rommelig kunnskapsbegrep.

Eksamen skulle likeledes endres i tråd med fagfornyelsen. Spørsmålet er om prinsippene i New Public Management fortsatt preger arbeidet med reformprosessene. «PISA-fiseringen av norsk skole er en masteridé det er vanskelig å kvitte seg med» uttalte Kjell Arne Røvik, professor i statsvitenskap, allerede i 2015.

Eksempeloppgavene fra Utdanningsdirektoratet viser oppgavetyper til eksamen etter ny læreplan. Eksamen baseres på målbare og kvantifiserbare data i klassisk behavioristisk ånd. John Dewey, som utformet en form for pragmatisme som han kalte instrumentalisme, var en forløper for behaviorisme. Behavioristene mente at intelligens-tester og praktisk anvendbare data var en bedre metode for å forutsi menneskers handling, og de var kritiske til psykologenes introspeksjon for å få innblikk i personens psyke og bevissthet. Behavioristene fokuserte på atferd som kunne forklares som relasjon mellom stimuli og respons, og neglisjerte det sjelelige. Kunnskapen deles opp i sekvenser, og den lærende skal tilegne seg små kunnskapsbiter trinn for trinn. (Jensen og Aas, 2011, s. 45–55). Den pragmatiske metoden etter spør på liknende måte hvordan eleven responderer på rekken av spørsmål og bruker sine ferdigheter.

Forslaget om eksamen i fransk nivå I og II legger seg på et teknifisert ferdighetsnivå og spiller mindre innholdet og dybden i faget. Eksamen er delt inn i en rekke små oppgaver, både i del 1 og 2. Eleven får detaljert instruks om å hente ut «riktig informasjon» i tekst, sette inn «riktig ord», skrive praktiske «meldinger», og svare effektivt og enkelt på korte spørsmål. Behavioristen lever i den tro at programmerte småspørsmål på rekke og rad gir mer «effektiv læring», mens i skolen er den utforskende dialogen rundt spørsmål og tema sentral. I begge forslagene skal elevene bruke tid på å telle antall ord til hver melding. De skal programmeres til å svare konformt og hurtig på løpende bånd i fire korte timer, og får ikke tid og mulighet til å tenke.

Oppgavene burde favne fagenes kompleksitet og være mer menneskelige, det vil si appellere til tankevirksomhet, emosjoner og levd liv. I dialogbasert undervisning spør vi hva eleven tenker og føler om en sak. Innen kognitiv læringsteori er den indre motivasjonen vesentlig: «Kunnskap overføres og bearbeides, og elevene reagerer ikke automatisk på stimuli, men tolker og vurderer – og ser etter sammenhenger i tilværelsen» (Sørbye Larsen, Christian (2021): Læringsteorier. Digitaldidaktikk.no). Eksamen bør speile hvordan læring faktisk skjer i dagens skole. Fagstoffet i skolen er ordnet i en tematisk sammenheng preget av kontinuitet og variasjon, og ulike innfallsvinkler til tema og fortolkning er et viktig læringsprinsipp.

Vi bør derfor spørre om eksamen gir et dekkende bilde av den samtlende kvaliteten i elevens kompetanse. Den behavioristiske tankegangen legger vekt på objektiv, kvantitativ kunnskap fremfor dybde og resonnering, og elever blir bedt om å søke praktiske data, i tråd med den administrative tradisjonen eksamen står i. Man bruker metodikken til PISA-tradisjonen med lister av flervalgsspørsmål og konstruerte spørsmål som er enkle å måle, og som verken gir et dekkende bilde av helheten eller ansporer til dybde. PISA-tradisjonen trenger også inn i reformprosessen og læreplantenkningen.

La oss se nærmere på oppgaveformuleringene i del 2 som omhandler fransk skriftling. I en av oppgavene blir elevene bedt om å velge en aktivitet (fra en plakat) og begrunne hvorfor de vil velge å være med på enten en sykkelkonkurranse, fiskekonkurranse eller et måltid med «braisert skinke» på en bar. En av tekstene handler om en franskmanns syn på nordmenn og Norge. Det er ganske vilkårlige og lite kreative tema som ikke gir en riktig forståelse av faget og livsnerven i den franske kulturen, selv om noen av språkoppgavene kan anses som nyttige i seg selv. Vi kan jo også tenke oss at nivået synker med oppgaver som ikke ansporer til dybde, treffer elevene følelses-

«Oppgavene burde favne fagenes kompleksitet og være mer menneskelige, det vil si appellere til tankevirksomhet, emosjoner og levd liv.»

Vi må verdsette dybde, kreativitet, gode, personlige og egnerfarte historier, skriver Heidi Stakset og eksemplifiserer fra eksamen i fransk skriveing.

FOTO INGER STENVOLL OG STÅLE JOHNSEN

messig eller inspirerer dem. Hvilken relevans har oppgavene for den større sosiale konteksten som danner grunnlag for vårt demokrati; frihet, likhet og brorskap?

Emnene vi gjennomgår i timene, avdekker et menneskesyn som fremmer elevenes genuine nysgjerrighet. Vi leser om den dramatiske historien om Jeanne d'Arc. Vi lærer om revolusjonene i historien, det sosiale og kulturelle samfunnet, og vi blir kjent med Paris og regionene. Vi lytter til Edith Piaf og Jacques Brel, og vi ser musikalen «Les Misérables» og spennende franske filmer. Vi bruker kjente univers og nære fortellinger som elevene kan spille seg i. Felles emneområder som går igjen i alle språkgrupper, er familie, interesser, skole, vennskap, regioner, historie, natur og miljø, kultur og samfunn. Disse emnene og verdiene er kjent for elevene, og de burde skinne gjennom i eksamensforslaget. Et av emnene kunne fortrinnsvis danne en helhet i eksamensprøven.

Pedagogisk erfaring har vist at mening er nært forbundet med opplevelsen av helhet. I lærings-sammenheng beror mening videre på hvilken type spørsmål som stilles, og vi bør etterstrebe spørsmål som får elevene til å tenke og fundere slik at de modnes og øker sin selvfølelse. Ved å tilpasse spørsmålene til verdiene i formålspargrafen vil oppgavene samsvare med intensjonen i fagfornyelsen.

Her er det legitimt å spørre om meningsdannelsen i eksamensforslaget i fransk nivå 1, der elevene får presentert flere ukjente filmer. De blir bedt om å velge en film og skrive hvorfor de tror vennen vil like filmen (som de ikke har sett). Meldingen skal bestå av 30–50 ord. En annen oppgave viser et foto av en svær hund og en liten hund. Elevene skal skrive en melding på 30–50 ord til en venn der de forklarer hvorfor de vil ha hunden til venstre og ikke den til høyre. Hvilken mening kan utvinnes av dette, og hvilken «innsikt og evne til kritisk tenkning, diskusjon og refleksjon rundt ulike tema i læreplanen» er muliggjort her?

Slik jeg ser det, bør oppgavene ha referanse til pensum og virkeligheten i klasserommet der vi etterstreber autentiske situasjoner med refleksjon, dialog og utveksling av ideer og tanker. Med en dypere sannhetsverdi og mer «realisme» vil oppgavene angå elevene og gi en ekstra og helhetlig dimensjon, tillegg til å vise språklige funksjoner. Vi må virkelig spørre hvordan en renskåren testbruk overhodet skal kunne oppfylle kravene i overordnet del og dens verdigrunnlag, for ikke å glemme dybdelæring som er et nøkkelord i fagfornyelsen.

I beskrivelsen av fagets sentrale verdier i den nye læreplanen leser vi at «faget skal bidra til å fremme elevenes personlige utvikling og legge til rette for at de kan samhandle med og oppleve glede i møte med andre mennesker og kulturer». Videre leser vi at faget skal bidra til at «elevene

får kjennskap til ulike identiteter, tenkemåter og verdier, uttrykksformer, tradisjoner og samfunnsforhold i områdene der språket snakkes. Dette innebærer at elevene utvikler toleranse, og forståelse av at vår oppfatning av verden er kulturavhengig.» Disse verdiene stiller svært konkrete krav til fagets innhold.

Mitt forslag er at man lager en eksamen som er livsnær og dialogbasert. Den kan veksle mellom interaktive oppgaver, og lengre tekst som favner pensum og virkeligheten i skolen. Kultur og nære historier fra hverdagslivet kan danne utgangspunkt for meningsfulle oppgaver som kan virke mer dannende og interessante. For å øke elevens bevissthet bør vi fremme hennes evne til å oppleve, fornemme og sanse det som hender i omgivelsene og med henne selv. Hun kunne eksempelvis skrive om sin opplevelse av et originalt kunstbilde eller i en reiseskildring, eller formulere sine tanker om et tekstutdrag, for eksempel en dagbok eller et dikt, eller skrive om et nært tema som angår henne; vennskap, utenforskap, miljø, litteratur, musikk eller hverdagsliv. Et spennende felt er oppgaver som befinner seg i krysspunktet mellom ulike kulturer. Vi må verdsette dybde, kreativitet, gode, personlige og egnerfarte historier, samt fremme nye perspektiver med en ontologisk basis som elevene kan kjenne seg igjen i.

Useriøs bruk av utdanningsforskning øker læ

● **Øyvind Sørreime**
veileder på Handelshøyskolen BI. Forfatter av boka «Tillit og styring i skolen»

FOTO TOM-EGIL JENSEN

Skolen utvikler sin kvalitet best når resultater fra relevant utdanningsforskning kombineres med skolelederes og læreres erfaringsbaserte praksis, mener jeg. Hoem, Kringstad og Lorentzen uttrykker det samme i en artikkel om lærerspesialister.

Der skriver de at skoler som systematisk utforsker og forbedrer egen praksis ved bruk av skolebaserte forskningsmetoder, har større forutsetninger for å lykkes med sitt kollektive utviklingsarbeid enn andre¹. Forutsetningen er at lærerkollegiet ser verdien av å forske på egen praksis ved bruk av skolebaserte forskningsmetoder, men det er det ikke alle som gjør.

En undersøkelse som Hoem, Kringstad og Lorentzen gjorde blant meddeltakere i lærerspesialistutdanningen, avdekket at kollegaer på deres egne skoler ga uttrykk for manglende tillit til utdanningsforskningen. Flere av lærerspesialiststudentene i undersøkelsen meldte at de hadde kjent på utfordringen når kollegaer ikke ønsket å forholde seg til forskning (Hoem, Kringstad & Lorentzen, 2018).

En lærerprofesjons konstruktive kritikk av hva forskning kan bidra med og ikke bidra med i kvalitetsutvikling på skolen, utgjør en naturlig del av forskningsfeltets dynamikk. Men dersom forskning prinsipielt avvises som kunnskapsgrunnlag for utvikling av egen praksis og for elevenes læring, er det bekymringsfullt. Da lukkes dørene til det som Albert Bandura kaller for autentisk mestringserfaring². Autentisk mestringserfaring har ifølge Bandura stor betydning for de valg av oppgaver som en skole, skoleleder eller lærer gjør, og er avgjørende for mobilisering av den innsatsen og utholdenheten som kreves for å lykkes med oppgaver når de blir krevende (Skaalvik & Skaalvik, 2013).

Forskningsskepsis er til stede i nær halve befolkningen³. En hovedkilde til at forskningsskepsisen også finnes i deler av lærerprofesjonen, skyldes etter mitt syn mer useriøse måter å bruke forskningsresultater på, enn selve forskningsarbeidet og forskningsfunnene. Min påstand er at når forskningsfunn, og kanskje spesielt funn fra evidensbasert forskning, ukritisk brukes for å legitimere valg, enten de er økonomiske, politiske eller faglig orienterte, devalueres verdien av forskning.

Om effektforskning

Da John Hattie i 2009 publiserte boka «Visible Learning⁴», ble den i The Times Educational Supplement beskrevet som boka som avslører undervisningens hellige gral. Bokas innhold ble oppsummert i en liste bestående av 138 undervisningstiltak, rangert ut fra hvilken effekt de så ut til å ha på elevenes læring. Denne listen har senere vært brukt for å legitimere valg av strategier og virkemidler med antatt best effekt på elevenes læring. I norsk sammenheng er politikeres bruk av det punktet i listen som tyder på at antall elever i klassen ikke har signifikant betydning for elevenes læring, kanskje det mest kjente eksempelet på hvordan forskningsresultater fra effektforskning ikke skal anvendes.

Hatties måte å drive effektforskning på, er sterkt omdiskutert (Lervåg & Melby-Lervåg, 2014), og måten den rangerte listen med 138 undervisningstiltak etterpå har vært brukt på, har trolig bidratt til å øke skolelederes og læreres skepsis til hva forskning og forskningsmiljøer kan bidra med i skolens forbedring av praksis.

Monica Melby-Lervåg påpekte i en artikkel vesentlige svakheter ved Hatties analyse, og at det igjen åpner opp for unyanserte konklusjoner⁵. Som en følge av det oppfordret hun aktørene i utdanningssektoren til å være kritiske til undervisningsprogrammer, tiltak eller lignende som utelukkende baserer seg på syntesene til Hattie (Lervåg & Melby-Lervåg, 2014).

Om forskningsbaserte programmer

Programmer og undervisningsmodeller, med mål og løfter om stor effekt på elevenes læring, kommer ofte i kjølvannet av effektforskningsfunn. Mange aktører antar at forskningsbaserte undervisningsmodeller har oppskrift og fasit på hvordan lykkes med elevenes læring. Det blir helt feil. Utdanningsforskning gir ingen fasiter på hva som virker best på elevenes læring. Thomas Nordahls LP-modell (modell for læringsmiljø og pedagogisk analyse) og flere antimobbeprogrammer, som

Lærernes skepsis

Olweus, Zero og Respekt, har eksempelvis blitt kritisert for å love for mye⁶.

Faren ved at det gis løfter om høy effekt ved bruk av forskningsbaserte læringsmodeller, og kanskje fra evidensbasert forskning spesielt, er at forskning som profesjonsgrunnlag for lærere og skoleledere mister troverdighet når slike løfter ikke innfris. Monica Melby-Lervåg slår fast at forskning på sitt beste vil kunne munne ut i teorier som begrunner hvorfor noe ser ut til å være mer riktig enn noe annet. Og, understreker hun, selv innen evidensbasert utdanningsforskning vil konklusjonene ikke være mer entydige enn det⁷.

Forskningsbaserte programmer og undervisningsmodeller, enten de er utviklet fra evidensbasert eller mer generell utdanningsforskning, fungerer trolig best når de kan transformeres, oversettes, til skolens og lærerens egen kontekst. Det gjøres best når undervisningsmodellene framstår som modeller og ikke som oppskrifter med løfter om effekter de ikke kan stå inne for, og når skolelederne og lærerne har en oversetterkompetanse som tilpasser læringsmodellene til sitt eget læringsmiljø.

Om undersøkelser, prøver og tester

Storskalaundersøkelser⁸ i utdanningsfeltet blir av mange oppfattet å inneholde parametere på kvalitet, og blir dermed brukt til å rangere og sammenligne, selv om det ikke finnes forskningsmessig belegg for å kunne gjøre det. Resultater fra store internasjonale undersøkelser som elevtesten PISA, eller fra nasjonale prøver og obligatoriske kartleggingsprøver, rangeres og skaper et inntrykk av å gi et bilde på ulik kvalitet mellom utdannings-systemer og skoler. Ingen av disse undersøkelsene er ment å gi et bilde på kvalitet. Slike undersøkelser inneholder riktignok en rekke parametere

på undervisning og læringsprosesser, og forskere analyserer og rapporterer hovedtendenser ved elevprestasjoner i et langtidsperspektiv. Men de gir ikke årsakssammenhenger. Analyser av storskalaundersøkelsene er ikke laget for å si noe om kvaliteten i utdanningssystemer og skoler, om kausaliteten, om årsakssammenhenger. Når resultater fra storskalaundersøkelser derfor også brukes som et mål på kvalitet i det nasjonale utdannings-systemet, er det useriøst, hevder Sahlberg i The Washington Post (Strauss, 2016).

To veier til mindre forskningsskepsis

Det er etter mitt syn flere grep som kan gjøres for å redusere den skepsisen til utdanningsforskning som finnes i lærerprofesjonen. Det ene er å forhindre at forskning brukes til å legitimere tolkninger og valg av tiltak der det ikke er grunnlag for det, slik for eksempel Utdanningsdirektoratet (Udir) har gjort. Udir har presisert at «[r]esultata [fra kartleggingsprøver, min anm.] skal ikkje brukast til å samanlikne skolar eller kommunar. Dei seier ingenting om kvaliteten på ein skole».

Det andre grepet er at skoleledere og lærere bygger opp sin kompetanse i selv å kunne sortere mellom relevant og ikke-relevant utdanningsforskning og utvikler sine ferdigheter i å transformere forskningsfunn til egen praksis. Da er mulighetene gode for at det etableres et fruktbart tillitsforhold mellom lærerprofesjon og utdanningsforskning.

Kilde:

Sørreime, Ø. (2020). Tillit og styring i skolen. Oslo: Cappelen Damm Akademisk. Alle henvisninger og det ene sitatet i kronikken er hentet derfra.

Fotnoter:

- 1) Lærerspesialist: Viktigere enn tittelen er hvordan du fyller rollen. Bedre Skole 4/2017
- 2) Autentisk mestringserfaring forstås hos Bandura som en persons tilegnede erfaringer med å mestre tilsvarende oppgaver, og den påvirker egen atferd, tankemønster og motivasjon i arbeidet (Skaalvik & Skaalvik, 2013).
- 3) Kantars undersøkelse fra 2017 tyder på at nesten halvparten av nordmenn ikke stoler på forskning (Klette & Elan, 2017).
- 4) En syntese av drøyt 800 metastudier. Meta-studiene bygde på mer enn 50 000 internasjonale forskningsstudier av ulike utdanningsfaktors virkning på elevenes læring.
- 5) John Hatties Visible Learning: Ingen 'hellig gral' for undervisningen (Bedre Skole, 1/2014).
- 6) Svarstad, 2017; 2016.
- 7) Lervåg & Melby-Lervåg, 2013.
- 8) Eksempelvis PISA, TIMSS og PIRLS.

«En hovedkilde til at forskningsskepsisen også finnes i deler av lærerprofesjonen, skyldes etter mitt syn mer useriøse måter å bruke forskningsresultater på, enn selve forskningsarbeidet og forskningsfunnene.»

● Til «Arbeidsmarkedet er vanskelig for nyutdanna lektorer»

Sett fra UiOs perspektiv er lektorenes muligheter på arbeidsmarkedet langt fra så dystre som artikkelen på Utdanningsnytt.no kan gi inntrykk av, heller tvert imot, skriver Jonas Bakken.

ILLFOTO ANNE L. FLAVIK

UiOs lektorkandidater får jobb

I en artikkel på Utdanningsnytt.no 25. oktober kan vi lese at over førti prosent av nyutdannede lektorer som arbeider i ungdomsskole eller videregående, syntes det var vanskelig å få skolejobb. Dette kom fram i en undersøkelse utført av Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (Nokut) i forbindelse med evalueringen av landets lektorutdanninger.

At «Arbeidsmarkedet er vanskelig for nyutdanna lektorer», slik artikkeloverskriften hevder, er misvisende. Ved Universitetet i Oslo (UiO) er kandidatene fra Lektorprogrammet tvert imot blant vinnerne på arbeidsmarkedet.

Arbeidslivsrelevans er viktig for UiO, og det gjøres derfor jevnlig kandidatundersøkelser om alle universitetets utdanninger.

I den seneste, gjort av Rambøll i 2018, ble kandidater som fullførte utdanningen i 2014-18, blant annet spurt om arbeidssituasjonen. Ved tiden for undersøkelsen var 96 prosent av kandidatene fra Lektorprogrammet yrkesaktive, nesten alle i utdanningssektoren. 52 prosent ble tilsatt før de var ferdige med studiet, og før tre måneder etter studieslutt var 91 prosent av kandidatene i arbeid. De færreste utdanninger kan vise til så gode tall.

Artikkelen i Utdanningsnytt setter imidlertid søkelyset på ett viktig forhold for lektorenes jobbmuligheter: fagene de har undervisningskompetanse i. Ifølge artikkelen fikk kandidater som hadde studert nordisk, fremmedspråk eller realfag lettere jobb enn de med samfunnsfag, historie eller religion.

Dette er en erfaring vi lenge har gjort oss ved

UiOs lektorprogram. For å styrke arbeidslivsrelevansen i studiet innskrenket vi, for over ti år siden, programmets fagkombinasjoner. Norsk, engelsk, fremmedspråk og matematikk er skolefag med mange undervisningstimer på både ungdomstrinnet og i videregående skole, og studieløpene i Lektorprogrammet ved UiO er nå lagt opp slik at de aller fleste studenter utdanner seg i minst ett av disse store fagene. Du kan studere til samfunnsfag-, historie- eller religion- og etikkfag ved UiO, men da må du ta enten nordisk, engelsk eller fremmedspråk som 2. undervisningsfag. Systemet begrenser studentenes valgmuligheter, men øker sjansene for hele, faste stillinger når de er ferdig utdannet.

Sett fra UiOs perspektiv er altså lektorenes muligheter på arbeidsmarkedet langt fra så dystre som Utdanningsnytt-artikkelen kan gi inntrykk av, heller tvert imot. Vi befinner oss i en periode med synkende rekruttering til landets lærerutdanninger, og mange potensielle søkere ser ut til å være skremt bort av omdiskuterte prognoser fra Statistisk sentralbyrå om et framtidig overskudd av lærere. Da er det viktig ikke å svartmale situasjonen, men holde fast ved at en lektorutdanning er blant de sikreste veiene til relevant arbeid. De over 40 prosentene i Nokuts undersøkelse som sa at det var vanskelig å få jobb i skolen, jobbet faktisk alle sammen i ungdomsskolen eller videregående skole.

Jonas Bakken | faglig leder
Lektorprogrammet ved Universitetet i Oslo

● Klimaendringene

Handlekraftige elever

Ett år har gått siden bærekraftig utvikling ble et tverrfaglig tema i fagfornyelsen. Men uten klimavennlig politikk fra øverste hold mister undervisning for bærekraftig utvikling sin effekt.

Gjennom egen praksis og skolebesøk har vi i Spire sett at dagens barn og unge er urolige for hvordan klimaendringene vil påvirke deres framtid. De har streiket og brølt for klimahandling, men Solberg-regjeringen har ikke lyttet. Nå har vi fått en ny regjering, et år etter innføringen av fagfornyelsen. Den innebærer at skolen skal sikre elevers kompetanseutvikling innenfor folkehelse og livsmestring, demokrati og medborgerskap, og bærekraftig utvikling. FNs bærekraftsmål 4 trekker også fram viktigheten av utdanning for bærekraftig utvikling (UBU) for å nå de 17 bærekraftsmålene.

Utdanning generelt og UBU mer spesifikt er viktig for å håndtere klimakrisa. At den nye regjeringen tar klimakrisa alvorlig og gjør nødvendige grep for å begrense krisens konsekvenser og

Den nye regjeringen vil «utvikle, ikke avvike» oljevirksomheten, selv om det er uforenlig med 1,5-gradersmålet i Parisavtalen. Hva slags eksempel setter de da for elever og framtidens ledere? spør Aggie Handberg og Amalie Erfjord i Spire.

ARKIVFOTO YLVA TÖRNGREN

Har du noko på hjartet?

Meiningane dine er viktige for oss. Send debattinnlegg, innspel og kronikkar til debatt-ansvarleg Ståle Johnsen på debatt@utdanningsnytt.no. Debattinnlegg kan vere på maks 2000 teikn, inklusive mellomrom. For innlegg på innspelsplass er lengda 2000-8000 teikn, og kronikkar kan ha ei lengd på maks 8000 teikn. Vi ber alle oppgi fullt namn, adresse og telefonnummer. Redaksjonen set retten til å kutte og redigere i innlegga som vilkår. Innlegg kan òg bli publiserte på Utdanningsnytt.no.

- handlingslammet regjering

kutte utslipp, er essensielt for at barn og unge fortsatt skal ha tro på framtida, demokratiet og på deres mulighet til å skape endring.

Den nye regjeringen ønsker å «utvikle, ikke avvike» oljevirksomheten, selv om det er uforenlig med 1,5-gradersmålet i Parisavtalen. Hva slags eksempel setter de da for våre skoleelever og framtidens ledere?

NRKs nye satsing «Ikke gjør dette mot klimaet» viser barn at klimaendringene er svært alvorlige og at de får store konsekvenser for deres liv. Serien melder at det i stor grad er opp til individet å bremse klimaendringene. Det er viktig at barn reflekterer rundt hvordan deres eget forbruk påvirker klima og miljø, men enda viktigere er det at de forstår at noen monner drar ekstra mye.

Norge kan for eksempel avvike oljeproduksjonen, som ifølge Miljødirektoratet og SSB står for 27 prosent av klimagassutslippene her til lands, ekskludert utslippene norsk olje og gass står for i utlandet der de brennes.

Ifølge læreplanens generelle del skal elevene «utvikle kompetanse som gjør dem i stand til å ta ansvarlige valg og handle etisk og miljøbevisst» og «få forståelse for at handlingene og valgene til den enkelte har betydning». Det er viktig å gi elevene denne kompetansen. Som et minstekrav forventer vi at landets politikere og regjering også utvikler samme kompetanse og forståelse.

Hvordan skal elevene tro at deres handlinger betyr noe, når de stadig får høre politikere si at om Norge slutter å lete etter olje eller ei, har lite

å si i den store sammenhengen? Dette på tross av at Norge er verdens sjuende største eksportør av klimagassutslipp, og at vi i dag har funnet mer olje og gass enn vi kan forbrenne hvis vi skal holde oss under 1,5-gradersmålet. FNs generalsekretær har bedt alle land slutte å lete etter kull, olje og gass. Da må selvsagt Norge også bidra.

Vi krever at den nye regjeringen tar klimakrisa alvorlig og forstår at Norges bidrag faktisk kan spille en viktig rolle i klimakampen. På den måten kan de være gode rollemodeller for barn og unge, slik at også framtidens generasjoner ønsker å ta bærekraftige valg.

Aggie Handberg og Amalie Erfjord
skoleprosjektansvarlige i Spire

Lær om Forsvaret med ASAP – et interaktivt kunnskapsspill

ASAP er et interaktivt og engasjerende kunnskapsspill for elever på 10. trinn. Målet med spillet er å gi elevene økt forståelse for Forsvarets oppgaver, betydning og rolle i samfunnet. Spillet er gratis.

Kunnskapsspillet dekker tverrfaglige tema som demokrati og medborgerskap og flere av kompetansemålene i samfunnsfag for 10. trinn.

Les mer og kom i gang på asap.forsvaret.no

FORSVARET

For alt vi har. Og alt vi er.

● Skolehelsetjenesten

Vi må utdanne flere helsesykepleiere

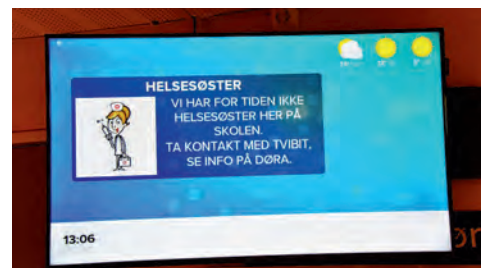
Skolehelse- og helsestasjonstjenesten er en unik og viktig tjeneste som møter både barn, ungdom og familier. Tjenesten skal blant annet forebygge og avdekke vold og seksuelle overgrep mot barn og gi opplæring om seksuell helse. Det er et lavterskeltilbud som gir hjelp, veiledning og støtte. I Redd Barnas rapport «Elevers stemmer om trivsel og mobbing» etterlyser barn og ungdom selv en mer tilgjengelig skolehelsetjeneste.

Helsesykepleierne spiller en svært viktig rolle i arbeidet med å forebygge og avdekke vold og seksuelle overgrep mot barn. Vi trenger flere av dem.

I flere år har det vært en satsning på tjenesten igjennom økte rammetilskudd til kommunene. Dette er selvfølgelig bra, men det er usikkert hvor mye av dette som har blitt benyttet til formålet. For å sikre at tilbudet er godt nok i hele landet etterlyser Redd Barna en oppdatert og forpliktende bemanningsnorm fra den nye regjeringen.

Vi mener også at det må føres bedre statistikk som gjøres offentlig tilgjengelig, slik at vi vet at midlene som bevilges til kommunene til dette formålet, faktisk brukes til å ansette flere helsesykepleiere ute i tjenesten.

I Hurdalsplattformen uttrykker den nye regjeringen en tydelig ambisjon om å styrke helsestasjon- og skolehelsetjenesten. Redd Barna er imidlertid svært bekymret for at det utdannes for få helsesykepleiere. Det sier seg selv at man ikke kan styrke en tjeneste om det er mangel på folk til å bemanne stillingene. En Sintef-rapport fra 2020 anslår at det i dag mangler 2000 helsesykepleiere, at utdanningskapasiteten er for lav og at helsesykepleierutdanningen ikke er en prioritert satsing ved studiestedene. Helse- og omsorgsdepartementets har en plan for å sikre blant annet flere sykepleiere og spesialsykepleiere, men det mangler tiltak for å sikre at det utdannes nok

En Sintef-rapport fra 2020 anslår at det i dag mangler 2000 helsesykepleiere, skriver Thale Skybak.

ILLFOTO KIRSTEN ROPEID

helsesykepleiere. Det er helt nødvendig å satse på å utdanne flere nå, om regjeringens løfter skal bli mer enn fagre ord.

Thale Skybak | seksjonsleder
Redd Barnas Norgesprogram

● Språk

På tide å favorisere nynorsken

Noregs Mållag har omtalt den nye regjeringa til Støre som nynorskvenleg. Vi har store forventningar til korleis dei vil følgje opp både egne program og felles plattform. På Hurdal blei dei samde om å fremje og sikre gode vilkår for nynorsk, og slik kan dei jamne ut det skeive tilhøvet mellom dei to offisielle skriftspråka.

Den største oppgåva får kunnskapsminister Tonje Brenna, Arbeiderpartiet (Ap) som i ny opplæringslov skal sikre nynorskelevane ein likeverdig digital skulekvardag som bokmålslevane. Kulturminister Anette Trettebergstuen (Ap) skal setje den nye språklova ut i livet og sørge for at ho blir etterlevd. I valkampen signaliserte ho til og med

vilje til å rydde opp i dei delane av lovteksten som Høgre herja med i vår.

Men alle skal med, også i språkpolitikken. Heile regjeringa har eit ansvar. Her er 11 konkrete tiltak regjeringa kan setje i gang raskt. Desse vil samla føre til at heilt vanlege og høgst uvanlege folk får møte litt meir nynorsk i sine bokmålsdominerte kvardagar.

- Slik kan regjeringa fremje nynorsken og gjere det enklare å vere nynorskbrukar.
- 1) Staten må følgje sine egne språkreglar
 - 2) Skjerpe språklova
 - 3) 50 prosent nynorsk på alle statlege nettstader
 - 4) Syte for at norske lærarar kan nynorsk
 - 5) Meir nynorsk på TV2
 - 6) Mindre pengar til riksaviser med nynorskforbod
 - 7) Gje EØS-borgarar rett til norskopplæring
 - 8) Kinofilmar skal vere teksta på nynorsk
 - 9) Gje ekstrapoeng til nynorskelevar
 - 10) Lover skal skrivast på nynorsk
 - 11) Nynorsk i offentlege innkjøp

Lista er ikkje uttømmende. Berre fantasien set grenser.

11 konkrete tiltak frå Noregs Mållag til regjeringa vil føre til at folk møter litt meir nynorsk i ein bokmålsdominert kvardag, skriv Peder Lofnes Hauge.

ILLFOTO TORE M. GUNDERSEN

Ap har merka seg at vanlege folk også skriv nynorsk og har dei siste åra vore mellom dei tydelegaste partia for nynorsken. Med makt og mynde kan dei no setje i gang ei rekkje asymmetriske tiltak som favoriserer nynorsken. Slik kan dei jamne ut tilhøvet mellom nynorsk og bokmål i eit samfunn som alt for lenge har favorisert bokmålet.

Peder Lofnes Hauge | leiar i Noregs Mållag

Retningslinjer for leserbrev og fagartikler

Vi er glade for at du vil bidra med debattinnlegg, innspill og kronikker. Se vår forfatterveiledning her: utdanningsnytt.no/247121

Lærlinger – en viktig ressurs for bedriftene

I en økonomi preget av globalisering, økt mobilitet og digitalisering er tilgangen på solid yrkeskompetanse avgjørende for næringslivet og elevene.

Hvert år søker halvparten av 15-åringene seg til yrkesfag på videregående skole, der de siste to årene er viet læretid i bedrift. Det sikrer mange av dem tidlig innpass i arbeidslivet, slik de gjerne ønsker. Lærlinger er også en svært viktig kanal for rekruttering av nye ansatte i lærebedriftene.

Av de elevene som etter fullført 2. skoleår skal inn i lære, lyktes bare 75 prosent med å få kontrakt innen utgangen av året. I salgsfaget er tallet vel 60 prosent, ifølge Utdanningsdirektoratet. Noen tall er imidlertid positive. Av de som starter i lære i salgsfaget, er nesten en like høy andel av dem i jobb etter fullendt læretid, som i gjennom-

snittet av lærlinger. Nesten åtte av ti salgslærlinger går rett inn i jobb; rundt 1000 unge selgere med fagbrev ansettes hvert år i Norge.

Som alle yrkesfag er salgsfaget i endring. Markeder løftes opp på digitale plattformer der konkurransen skjerpes, veksten i netthandelen endrer logistikken, og kommunikasjonen med kunder skjer både digitalt og på engelsk. Det øker behovet for kompetanse, og selgerne må løpende oppdatere sin kunnskap gjennom karrieren.

For lærlingene er derfor attraktive læreplasser viktige, der de kan bygge opp sin kompetanse. At ordningen er fylkesbasert, er svært uheldig. For den enkelte lærling kan kanskje den beste læreplassen finnes i et helt annet fylke. For bedriften kan det være like relevant å tenke nasjonalt ved

rekruttering av lærlinger, som ved rekruttering av andre ansatte.

Når nesten åtte av ti lærlinger i salgsfaget er i jobb første året etter fagbrevet, viser det den store betydningen lærlinger har som rekrutteringskanal for selgere. Kanskje nettopp når salgsfaget er i endring, kan rekruttering av lærlinger bli et konkurransefortrinn; generasjonen som virkelig behersker digitale verktøy.

Kombinert med landets attraktive tilskuddsordninger bør det være rom for at langt flere bedrifter tar inn salgslærlinger. Slik kan bedriften sikre seg god kompetanse og legge grunnlaget for at flere ungdommer får en god start på karrieren.

Andre Myhren | daglig leder i Cv Guru AS

DET LILLE EKSTRA

Gjennom kopieringsavtalen kan skolene supplere læremidlene ved å kopiere fra for eksempel bøker, aviser og innhold på internett. Det kan være av verdi når lærerne skal tilpasse undervisningen, være oppdatert, dekke spesielle emner, søke inspirasjon eller skape en personlig vri på et opplegg. Vi snakker om «Det lille ekstra».

Les mer og se filmer på Kopinor.no/skole

UTDANNING

Visste du at annonser hos oss sees av 306 000 lesere?

Bestill annonser for 2022 nå

Utgivelsesplan

annonsefrist/utgivelsesdato

- 1 9. desember / 14. januar
- 2 20. januar / 4. februar
- 3 9. februar / 25. februar
- 4 2. mars / 18. mars
- 5 23. mars / 8 april
- 6 20. april / 6. mai
- 7 11. mai / 27. mai
- 8 1. juni / 17. juni
- 9 3. august / 19. august
- 10 24. august / 9. september
- 11 14. september / 30. september
- 12 5. oktober / 21. oktober
- 13 26. oktober / 11. november
- 14 16. november / 2. desember

Annonsekontakt:

Mona Jørgensrud i HS Media.
E-post: mj@hsmedia.no

Annonseinformasjon:

Helse

Vi er nødt til å få ned det høye sykefraværet i barnehagene

Barnehageansatte ligger helt i «toppsjiktet» både når det gjelder angst/depresjon, astma, hodepine, søvnlidelser og fysiske slitasjeskader. Utfordringene er sammensatte og omfatter blant annet høye forventninger, emosjonelle og faglige krav, ugunstige løft, støy og trusler om vold. I tillegg vet vi gjennom flere undersøkelser at det kun er full bemanning to til tre timer hver dag, samtidig som åpningstiden gjerne er på ti til elleve timer.

Barnehageansatte er en av yrkesgruppene med høyest sykefravær i arbeidslivet, i en sektor som sysselsetter om lag 94 500 personer. Det legemeldte sykefraværet i barnehager er på totalt 8,0 prosent, noe som er 63 prosent høyere enn

gjennomsnittet for alle sysselsatte. Ifølge tall fra Stami/Nav er barnehagelærere yrket med aller mest sykefravær. I 2016 ble det registrert nærmere 900 legemeldte fraværstilfeller per 1000 ansatte, og om lag 330 av tilfellene hadde en varighet på 17 dager eller mer. I 2018 utgjorde sykefraværet i barnehager omtrent 1 434 000 tapte dagsverk. Noe som får negative ringvirkninger for hele samfunnet.

Vi vet at fysisk aktivitet forebygger sykdom og plager, bedrer den fysiske formen og er positivt for den mentale helsen. Derfor vil Virke trening gjennomføre forsknings- og innovasjonsprosjektet Helsefunn. Over en periode på omtrent to år skal en gruppe med barnehageansatte

Dikt

Balanse

Når høstbladene beveger seg umerkelig i vestlig sollys og vannspeilet ligger i ro

stanser jeg opp og finner igjen balansen i mitt indre.

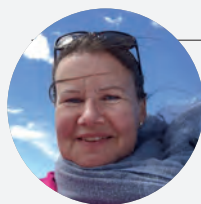
Steinar Bråten

Rett på sak

● Etikk

Hva skal vi si til våre barn?

● Kristin Jacobsen Leganger

lærer, mor, og medlem i Internasjonal kvinneliga for fred og frihet (IKFF)

FOTO PRIVAT

FOTO PETER ZUBEK

tilbys fysisk aktivitet og kostholdsveiledning med tett oppfølging av kompetente helsearbeidere. Formålet er å finne frem til treffsikre og effektive metoder som virker helsefremmende og sykdomsforebyggende i en krevende arbeidshverdag.

Treningskjeden EVO igangsatte et pilot-prosjekt i oktober, som omfatter en barnehageansatt, Trude Gylset, som følges opp av Lars Mæland og hans fagteam. Gjennom innovativt tverrfaglig samarbeid jobber EVO med at Trude skal nå sine egne målsetninger utfra hennes egne forutsetninger og behov. EVO har engasjert en klinisk ernæringsfysiolog, en osteopat og en personlig trener. Sammen er de avgjørende for at Trude når målene sine og ikke minst får resultater nok til at det er motiverende. Til tross for at EVO akkurat har satt i gang, forteller Trude om fremgang, både i vektnedgang og økt energi. Hun melder om økt mestring og styrke.

Virke trening og EVO er spent på Trude Gylseths resultater og ser frem til å invitere barnehageansatte inn i Helsefunn, slik at flere barnehageansatte kan få den livskvaliteten de fortjener.

Helt til slutt ønsker vi å presisere at pilotprosjektet ikke er ment som et tiltak for å løse eller underkommunisere bemanningsproblematikken i barnehagesektoren. Den må løses gjennom styrkede normer som forholder seg til barnas oppholdstid og bedre lovverk. Pilotprosjektet handler om å teste ut ulike metoder på yrkesgrupper med høyt sykefravær, for å se om det kan ha en positiv helsemessig og forebyggende effekt. Samtidig som vi kan få løftet fram en debatt om hvorfor sykefraværet er så høyt hos barnehageansatte.

Royne Kristoffer Berget | fagsjef i Virke
Mee Eline Eriksen | bransjeleder i Virke

I skolen lærer elevene av konflikter må løses fredelig. Norges regjering og storting vil imidlertid fortsatt ikke signere atomvåpenforbudet FN har vedtatt.

Jeg jobber i den norske grunnskolen. Her lærer elevene at konflikter alltid må løses på fredelig vis. Ingen får lov til å slå eller true andre, og våpen har de selvsagt ikke lov til å ha. Dette prinsippet anses som en vesentlig del av elevenes sosiale læring og er noe vi jobber med daglig. Aggressiv oppførsel er ikke akseptert, verken på skolen eller i samfunnet ellers.

Men hva skal vi tenke og si til hverandre og til dem, når vår statlige, offisielle storpolitikk forteller oss det motsatte? Når flertallet av Norges politikere utrolig nok støtter eller er fanget av ideen om en terrorbalanse, som faktisk er basert på trusler om ekstrem vold?

Når opprustning drar oss inn i en ny kald krig, der partene sitter på enorme våpenlagre?

Når staten Norge inviterer USAs enorme militærapparat inn i vår midte, med kamfly, soldater, atomubåter og det hele?

Ja, hva skal vi si til barna våre, når Norges regjering og storting fortsatt ikke vil signere atomvåpenforbudet som ICAN (International Campaign to Abolish Nuclear Weapons

/ Den internasjonale kampanjen for forbud mot atomvåpen) har kjempet fram, og som FN har vedtatt?

Skal vi si at de voksne som styrer landet vårt syns det er greit med atomvåpen?

Og hva skal vi si når politikere og forsvarsfolk fremstiller det som om alt dette gir oss økt sikkerhet og trygghet, selv om det motsatte er langt mer sannsynlig? Både russiske og norske talspersoner og forskere, blant annet Tormod Heier ved Norges Forsvarshøyskole, sier rett ut at Norge nå gjør seg til et opplagt bombemål i en eventuell væpnet konflikt mellom USA og Russland.

Det er på høy tid at vi snakker mer åpent om denne problematikken her i Norge, både i skolen og samfunnet for øvrig. Barn og unge må få kunnskaper om hva som foregår, slik at de kan ta avstand fra militarismen, konfrontere den og velge en annen vei når de selv blir voksne medborgere. De trenger å lære at militarismen er ekstremt dyr, ekstremt skadelig og ekstremt farlig; en tragisk blindvei i menneskehetens historie. Taushet vil ikke beskytte verken dem eller oss.

Vi må våge å si fra, og vi må gjøre det for denne situasjonen kommer enda mer ut av kontroll. Det fins diplomati, det fins passivisme, det fins fred.

Som lærere må vi våge å ta stilling mot denne galskapen. Vi trenger ikke militarismen. Den hører hjemme på historiens skraphaug.

Det kan vi si til våre barn.

Fra grunnskolelærer til universitetslektor – er det egentlig så ulikt?

● **Lars Harald Eide**
førstelektor ved Norges
Idrettshøgskole

FOTO NIH

Hvis du er redd for å ta steget til universitets- og høyskolesektoren, kan jeg berolige deg med at det antageligvis ikke er så ulikt det du gjør hver dag med elevene dine.

ILLUSTRASJON Tone Lileng | post@tonelileng.no

20. august 2019 var min første offisielle dag som universitetslektor. Valget om å gå den veien var på ingen måte enkelt. Etter 15 år som kontaktlærer og faglærer i Oslo-skolen valgte jeg å søke på jobben som universitetslektor ved Norges idrettshøgskole. Det å forlate en jobb hvor man vet at man kan utgjøre en forskjell for elever hver dag, var ingen enkel beslutning. Det var ikke lønnen som drev meg bort fra grunnskolen til høyskolen. Roar Ulvestad skrev i Utdanningsnytt (2017). «Hvem er villig til å gå ned 150.000 i lønn for å være nederst i hierarkiet på en ny arbeidsplass?»

Jeg var villig til det. Lønnsmessig fikk jeg bekreftet det jeg leste, valget mitt har for meg vært et stort lønnsmessig tapsprosjekt. Det at jeg fikk ett års permisjon fra lærerjobben, gjorde det lettere å takke ja til lavere lønn, i en ny, ukjent og spennende verden på høyskolenivå.

Kan jeg påvirke kommende lærere til å utgjøre en forskjell?

En viktig motivasjon for å si ja til stillingen som universitetslektor var å se om jeg i arbeidet med studentene kunne være med å påvirke deres læring. For å få til dette har jeg tenkt mye på hvordan man kan minske avstanden mellom undervisning på campus og det som faktisk møter studentene ute i praksis, slik at de unngår det såkalte praksissjokket. Sammenhengen mellom pensum og praksis beskrives slik av Rørnes (2010): «Praksis er virkelighetens verden, mens pensumbøkene er fulle av teorier som oppleves som lite relevante og nyttige med hensyn til de utfordringene studentene møter i praksis» (Rørnes 2010:164).

En annen viktig motivasjon for å takke ja var å finne ut om jeg kunne skape gode relasjoner med studentene på samme måte som jeg gjorde med elevene i grunnskolen. Er det mulig å føle at man er

en viktig person i studenters liv, slik man er det for elevene? Hattie (2009) skriver at gode relasjoner er en av de viktigste forutsetningene for god læring. Gjelder dette for studenter også? Federici og Skaalvik (2013) skriver at kvaliteten i relasjoner har stor betydning for voksne studenter. Det å være til stede for elevene har vært en viktig verdi i seg selv for å være lærer. Lærere som anerkjenner, verdsetter og liker elevene, får elever med bedre faglig og sosialt læringsutbytte enn elever uten godt relasjonelt forhold til lærerne sine (Nordahl og Hansen 2012).

Etter noen få måneder som universitetslektor opplevde jeg at avstanden mellom studenter og forelesere var stor. Jeg pratet med studentene for å prøve å finne ut av hvordan denne avstanden oppstår, og hva som kan gjøres for å minske den. De forteller at de savner lærere som er mer til stede ved siden av det å forelese, i tillegg til at de savner mer tilbakemeldinger og påvirkningsmuligheter på innhold og opplegg. For å bli værende i jobben som universitetslektor er det for min del viktig å få tid til å jobbe med disse tematikkene i arbeidet med studentene.

Samme rutiner som i grunnskolen

Læreres samhandling med elevene er en av de viktigste faktorene for å skape et godt læringsmiljø (Ogden, 2015). Jeg erfarer at dette også gjelder i høyere utdanning. Grep en kan gjøre for å sikre et godt læringsmiljø, er å lære seg navnene på dem man underviser. NIH er en liten høyskole, noe som gjør at rammene for å bygge gode relasjoner ligger godt til rette. Allerede fra første undervisningstime begynte jeg å bruke de samme rutinene ved NIH som jeg hadde opparbeidet meg i møte med elevene i grunnskolen. Jeg var ute i god tid for oppstart av forelesningene. På den måten fikk studenter som kom tidlig mulighet til å prate med meg om faglige spørsmål, og jeg fikk mulighet til å bli bedre kjent med studentene. Jeg stod i døra og håndhilste når timen startet. Jeg passet på å bli igjen i pausene slik at jeg var tilgjengelig for oppfølgingsspørsmål eller mer uformelle samtaler. Jeg pugget navn på alle studentene og brukte navnene aktivt i undervisning. Jeg sendte ut påminnelser om undervisning. Jeg sendte ut felles skryt til alle og «positive sms» i form av meldinger i Canvas til studenter som utmerket seg på en eller annen måte. Det handler om menneskers ønske om å bli

«Fra første undervisningstime begynte jeg å bruke de samme rutinene ved NIH som jeg hadde opparbeidet meg i møte med elevene i grunnskolen.»

«Undervisningen må være så god at studentene føler de går glipp av noe hvis de ikke møter opp.»

sett. Ifølge Honneth (2008) er anerkjennelse menneskets mest grunnleggende psykologiske behov og en forutsetning for at den enkelte skal kunne utvikle seg til et sunt og helt menneske. Gjennom min egen undervisning har jeg fått modellert for studentene hvordan jeg har jobbet med mine egne elever som lærer.

Etter knappe sju måneder i jobben erfarte jeg at studenter lurte på de samme tingene, har de samme behovene og trenger den samme oppfølgingen som jeg er vant med fra grunnskolen.

Noen studenter trenger bare at jeg lytter. Andre studenter trenger tips til studieteknikker eller bekreftelse på at det er greit å be om hjelp fra andre. I studentsamtaler stiller de spørsmål om jeg har lagt merke til aktivitet i forelesningen, lagt merke til et avsnitt med egne meninger i en innlevering eller hvor dyktige de har vært til å hjelpe medstudenter i en praktisk økt. Spurkeland (2012) vektlegger menneskeinteresse, tillit, tilbakemeldinger, synlighet, motivasjon, konflikthåndtering og humor som viktige dimensjoner for tilnærming til relasjonskompetanse. Det er først når dette er på plass, at jeg som lærer kan begynne å stille høye forventninger på vegne av studentene. Dette innebærer også at jeg må stille høye forventninger til meg selv og min egen undervisning. Undervisningen må være så god at studentene føler de går glipp av noe hvis de ikke møter opp.

I løpet av 15 år i Oslo-skolen har jeg vært nysgjerrig på min egen og andres praksis. Jeg har ikke vært redd for å prøve ut nye måter å drive undervisning på for å finne frem til hva som er best for den enkelte elev. Jeg ser at mye av utviklingsarbeidet jeg drev med i grunnskolen, kan være viktig forskning jeg nå har tid og mulighet til å utforske som høyskoleansatt. Læreren som forsker har en unik tilgang til feltet og kunnskap om det som blir studert. Desto mer kunnskap jeg har om feltet jeg undersøker, desto bedre forståelse av praksis kan jeg oppnå. Det blir viktig å forholde seg til andres oppfatninger, slik at jeg kan få en utvidet forståelse av de handlinger og holdninger jeg selv har.

Bevisst eller ubevisst benyttet jeg meg av muligheten til å utvikle teoretisk kunnskap, forbedre min egen praksis og profesjonelle utvikling i møte med NIH som ny arbeidsplass. Selvstudier har vært med på å gjøre det mulig å få en bedre forståelse

for hvordan små grep før, under og etter undervisningen innvirker på studentenes læring og hvilken rolle jeg selv har i egen undervisning og på egen skole. Dette er erfaringer som kan komme studentene og kollegaer ved NIH til nytte.

Beholde kontakten med praksisfeltet

En stor bekymring ved å takke ja til stillingen var hvordan jeg kunne opprettholde kontakten med praksisfeltet. Jeg har en oppfattelse av det ikke er lenge man kan si at «jeg jobbet som lærer» før man mister legitimitet hos dem som fortsatt har sitt virke i praksisfeltet. For å imøtekomme denne bekymringen skaffet jeg meg 11 prosent stilling som kroppsovlingslærer ved en skole i Oslo. Her skal jeg følge en kroppsovlingsklasse gjennom hele ungdomstrinnet. På den måten vil jeg fortsatt ha tett tilknytning til læreryrket og hva som skjer i praksis. Dette vil gi meg legitimitet når jeg skal undervise studentene og holde kontakten med praksislærerne. Jeg kommer til å sitte på første-håndskompetanse når det kommer til implementering av fagfornyelsen på ungdomstrinnet, både på klasse, trinn og skolenivå.

Ettersom pandemien har trukket ut, har det vært svært nyttig å være lærer under ulike forhold med gul og rød sone i Oslo-skolen. Endringene i undervisningsformer med bruk av digitale verktøy har vært av stor interesse for meg. Erfaringene fra hjemmeundervisning og digitalundervisning både i grunnskolen og høyere utdanning har satt meg i posisjon til å forberede studentene på en praksis helt utenom det vanlige under covid-19.

Jeg har nå jobbet to år som universitetslektor. Sikkerhetsnettet med ett års permisjon er brukt opp. Jeg angret ikke på at jeg har blitt værende i min nye jobb. Jeg har tatt med meg det beste fra lærerjobben over i lærerutdanningen, og jeg kjenner på at jeg kan være med på å utgjøre en forskjell for kommende lærere.

Er du redd for å ta steget til UH-sektoren, kan jeg berolige deg med at temaer som studentoppfølging, relasjonsbygging, arbeid med studentaktive læringsformer og variert undervisning som foregår teoretisk, praktisk og digitalt, antageligvis ikke er så ulikt det du gjør hver dag med elevene dine.

Referanser:

- Federici, R. A., & Skaalvik, E. M.** (2013): Lærer – elev-relasjonen – betydning for elevenes motivasjon og læring. *Bedre skole*, 2013(1), 58–63. Lastet ned 24.09.2021 fra: <https://www.utdanningsnytt.no/files/2019/08/22/Bedre%20Skole%201%202013.pdf>
- Hattie, J.** (2009): *Visible Learning. A Synthesis of over 800 Metaanalyses Relating to Achievement*. London, Routledge.
- Honneth, A.** (2008): *Kamp om anerkjennelse: Om de sosiale konfliktenes moralske grammatikk*. Oslo: Pax.
- Nordahl, T., & Hansen, O.** (2012): *Å skape gode relasjoner i skolen*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Ogden, T.** (2015): *Sosial kompetanse og problematferd blant barn og unge*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Rørnes, Karin.** (2010): *Dannelse i praksis*. I Brekke, M.: *Dannelse i skole og lærerutdanning*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Spurkeland, J.** (2012): *Relasjonskompetanse: Resultater gjennom samhandling* (2 utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Utdanningsnytt.** (2017): «Lønnssystemet i grunnskole, videregående, universitet og høyskole må ses i sammenheng». Lastet ned 24.09.2021 <https://www.utdanningsnytt.no/grunnskole-roar-ulvestad-tariff/lonssystemet-i-grunnskole-videregaende-universitet-og-hoy-skole-ma-ses-i-sammenheng/143723>

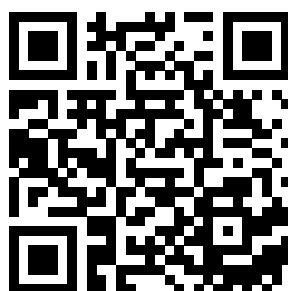
GJØR DINE ELEVER TIL AKTIVE MEDBORGERE!

Prøv Skriv for liv i ditt klasserom og bli med på verdens største
brevskrivningsmaraton for menneskerettigheter nå i desember.

Skriv for liv er et gratis digitalt undervisningstilbud
fra Amnesty International.

SCAN KODEN FOR Å KOMME I GANG!

(amnesty.no/undervisning-skrivforliv)

Hold ut! Du og din
sak er ikke glemt.
Vi støtter deg.

Du er modig! Takk for
at du kjemper for
rettferdighet.

kryssord

Innsending

Løsningssetningen med navn og adresse sendes
Utdanning i e-post innen 4. januar:
kryssord@utdanningsnytt.no
To vinnere får boksjekk.

Vilde B. Riiser | advokat | Raugland Advokatene

FOTO: BENEDICTE BELLE

Lov
og
rett

Retten til graderte sykepenger

Høyesterett avsa nylig en avgjørelse om retten til graderte sykepenger, som særlig berører situasjonen der arbeidstakeren har to eller flere ansettelsesforhold.

Dommen innebærer en viktig prinsipiell avklaring av forholdet mellom reduksjonen i *arbeidsevne* og reduksjonen i *inntekt*, og den vil ha særlig relevans for alle arbeidstakere som har flere stillinger og blir delvis sykmeldt.

Saken gjaldt en kvinne som var ansatt i to deltidsstillinger. Kvinnen jobbet 60 prosent hos arbeidsgiver A og 40 prosent hos arbeidsgiver B. I en periode ble kvinnen delvis sykmeldt i den ene jobben, som tilsvarer at den samlede arbeidstiden ble redusert med 20 prosent.

På grunn av forskjellig lønnsnivå i de to stillingene ble imidlertid inntektstapet redusert med kun 18 prosent. Problemstillingen som da oppsto, var om kvinnen hadde rett til graderte sykepenger eller ikke.

Graderte sykepenger gis til personer som er delvis sykmeldt, jf. folketrygdloven paragraf 8-6. Vilårene for å få graderte sykepenger og beregning av sykepengenes størrelse er regulert i paragraf 8-13, som lyder:

«Dersom medlemmet er delvis arbeidsufør, kan det ytes graderte sykepenger. Det er et vilkår at evnen til å utføre inntektsgivende arbeid er nedsatt med minst 20 prosent.

Sykepengenes størrelse skal beregnes på grunnlag av reduksjon i arbeidstiden og/eller inntektstap.

Departementet gir forskrifter om sykepenger etter denne paragrafen».

Spørsmålet som Høyesterett måtte ta stilling til var hvorvidt

vilkåret om at «evnen til å utføre inntektsgivende arbeid er nedsatt med minst 20 prosent» er oppfylt når arbeidstakerens inntektstap er mindre enn 20 prosent.

Før saken havnet i Høyesterett hadde kvinnen fått avslag på krav om sykepenger av Nav arbeid og ytelser, og avslaget ble opprettholdt både av Klageinstansen, Trygderetten og Lagmannsretten.

Både Lagmannsretten og Trygderetten mente at folketrygdloven paragraf 8-13 måtte forstås slik at det skal tas hensyn til reduksjonen både i arbeidstid og i inntekt når arbeidsuførheten og sykepengenes størrelse fastsettes. Dette var ikke Høyesterett enig i.

Høyesterett mente at den naturlige språklige forståelsen av formuleringen «evnen til å utføre inntektsgivende arbeid er nedsatt», er at arbeidstakeren som følge av arbeidsuførhet ikke kan arbeide i samme omfang som før arbeidsuførheten inntrådte.

Ordlyden tilsa altså at det er *reduksjonen i arbeidstid* som er det relevante kriteriet ved vurderingen av om 20 prosentgrensen er oppfylt, ikke reduksjonen i inntekt.

Ordlyden har stor betydning på trygderettens område. Verken forarbeidene, Navs rundskriv eller Trygderettens praksis ga etter Høyesteretts syn grunnlag for en annen tolkning enn det man kunne lese direkte av ordlyden.

Det ble lagt en viss vekt på reelle hensyn ved at Høyesterett ikke ønsket å legge opp til en praksis som kunne føre til en uheldig situasjon der det ble avgjørende for å få sykepenger hvilket arbeidsforhold arbeidstakeren er sykmeldt fra. En slik ordning ville ha skapt uforutsigbarhet og tilfeldige resultater for arbeidstakerne.

«Ordlyden tilsa altså at det er *reduksjonen i arbeidstid* som er det relevante kriteriet ved vurderingen av om 20 prosentgrensen er oppfylt, ikke reduksjonen i inntekt.»

Fra forbundet

● Utdanningsforbundet

Steffen Handal | leder

FOTO STIG WESTON

Sprikende ambisjoner for lærerkompetanse

Det er høye ambisjoner for lærere i Norge. Bra, sånn skal det være. Man er opptatt av at det skal stilles høye krav til studenter som vil inn på lærerutdanningen, og lærere skal ha den rette undervisningskompetansen. Forrige regjering var sågar villig til å «avskille» lærere som allerede hadde kvalifisert seg gjennom lærerutdanning og mange års praksis, fordi de likevel ikke var kompetente nok.

Men det skjer noe rart med ambisjonene når myndighetene skal telle de som faktisk underviser i norske klasserom. På mystisk vis ser det som om det å telle lærere, bidrar til at ambisjonsnivået faller.

Hvordan skal vi ellers kunne forklare følgende: Tjue prosent av lærerårsverkene i norsk skole ble i 2020 utført av personale uten lærerutdanning. Likevel hevder KS, som er stemmen til de som skal rekruttere lærere, at det slett ikke er noen rekrutteringsutfordringer i norsk skole. Plutselig er det ikke lenger så nøye med kompetansen og kvalifikasjonene. Grunnen er at KS har funnet noen andre tall som de mener er viktigere.

Det er nemlig ... *bare 5 prosent av kommunene som rapporterer at det er «meget utfordrende» å rekruttere lærere*, ifølge Tor Arne Gangsø, som er direktør for arbeidsliv i KS. Det han ikke nevner, er at arbeidslivsbarometeret han viser til forteller at mellom 60 og 70 prosent av kommunene rapporterer at det er en utfordring å rekruttere nok kvalifiserte lærere. Det er altså bare rundt en tredjedel av kommunene som ikke opplever rekruttering av lærere som et problem. Men graden av «utfordring» har KS i denne spørreundersøkelsen valgt å dele i tre – og da blir det jo selvsagt en mindre del som syns lærermangelen er «meget utfordrende».

Dersom KS hadde høye ambisjoner for kvaliteten i skolen, burde de se det som et problem at to tredjedeler av kommunene har utfordringer med å skaffe nok lærere. Det er jo mangelen på lærere som er problemet for elevene – ikke hvilken grad av bekymring denne mangelen vekker i kommunene.

Jeg tror at vi har et dobbelt problem med lærerrekruttering – mangel på lærere og mangel på vilje til å skaffe nok lærere. I 2020 ble over 16 000 undervisningsårsverk i grunnskolen og videregående skole utført av ansatte uten lærerutdanning. Hvis dette gir kommunene en «liten» utfordring, er norsk skole på gyngende grunn.

Når kommunene rapporterer mindre uro for lærerrekruttering, er det kanskje fordi kommunene ikke har tilstrekkelig presise krav til lærerkompetansen. Til sjuende og sist kan kommunene selv avgjøre om en lærer er kvalifisert eller ikke. Slik er det ikke for sykepleiere, leger eller psykologer – og slik skal det selvsagt heller ikke være for lærere. En lærer har en lærerutdanning.

Å skaffe seg oversikt over lærermangelen og andelen tilsatte uten lærerutdanning i lærerstillinger i norske skoler, er ikke bare enkelt. Det opereres med ulike måter å telle på og ulike krav til utdanning som skal stilles til en kvalifisert lærer. Men en ting er sikkert: Det hjelper å ha høye ambisjoner når man teller.

Utdanningsforbundet mener at en godkjent lærerutdanning må være et minimumskrav til en kvalifisert lærer, og at alle barn og elever skal ha en lærerutdannet lærer i alle fag.

Bare lærere er lærere.

«Jeg tror at vi har et dobbelt problem med lærerrekruttering – mangel på lærere og mangel på vilje til å skaffe nok lærere.»

Krever tiltak:

Høyt sykefravær i skole og barnehage

Økende smittetall og høyt sykefravær forsterker en allerede svært presset situasjon i skoler og barnehager. Utdanningsforbundet krever både strakstiltak og økte ressurser på lang sikt.

Skoler og barnehager som allerede før pandemien hadde for lav bemanning, står nå i en prekær situasjon med høyt sykefravær blant ansatte. Det fører til et veldig stort arbeidspress på de ansatte som er igjen.

– Våre medlemmer har stått i dette i lang tid og jeg frykter koronaslitassen. Det vil være krise hvis ansatte og ledere nå slutter i jobben sin på grunn av uholdbart press, sier leder Steffen Handal i Utdanningsforbundet.

Dagens situasjon må ses i en større sammenheng, påpeker Handal. Presset og mangelen på lærere, ledere og andre ansatte i barnehager og skoler kommer på toppen av lærermangelen som allerede fantes før pandemien. Dette er med andre ord en varslet krise.

– Vi har advart mot denne situasjonen, men det har ikke blitt fulgt godt nok opp med nok midler. Ansvarlige myndigheter må ta ansvaret, understreker Handal.

Digitalt ikke løsningen

Dette er ikke et problem som kan løses med digital undervisning og hjemmeskole, hverken på kort eller lang sikt.

– Jeg blir alvorlig bekymret når lokale skolemyndigheter signaliserer at digital undervisning skal brukes som et ressursbesparende virkemiddel, sier Handal.

PRESS: Høyt sykefravær i barnehager og skoler gir utfordringer. Steffen Handal frykter nå at presset på ansatte kan bli for stort.

ILLUSTRASJONSFOTO ADOBESTOCK

Digital undervisning krever samme lærertetthet som ordinær undervisning, samtidig som digital undervisning ikke er en fullgod erstatning for fysisk deltakelse. Det er ikke aktuelt å kreve at sykmeldte skal drive digital undervisning hjemmefra.

Åpningstidene?

I barnehagene kan det igjen bli nødvendig å redusere åpningstidene i områder med høyt smittetrykk.

– Redusert åpningstid og bortfall av matservering er strakstiltak som må kunne tas i bruk. I tillegg må vanlige overtidsregler selvsagt gjelde, sier Handal.

Flere opplever nemlig at de ikke får uttelling for økt arbeidsbelastning gjennom overtidsbetaling. Det er uholdbart, slår Handal fast.

I tillegg må det kunne forventes at kommunene bidrar med administrativ støtte til barnehagestyrere og skoleledere som over lang tid har hatt et særlig stort arbeidspress.

– Jeg er særlig bekymret for skoleledere og styre i barnehager som får pålagt koronarelaterte

oppgaver de ikke har kapasitet til, som for eksempel smittesporing og testing, sier Handal.

Mulig å gjøre noe

I rapporten fra det regjeringsoppnevnte Parr-utvalget fra juni 2021 er det flere konkrete tiltak som kan redusere belastningen på skolene.

Blant annet foreslår utvalget ekstra timer for elever med behov for det, økt tid til kontaktlæreren og forsterket opplæring.

– Det elevene virkelig trenger nå, er lærere som har tid til dem. Det koster penger. Vi etterlyser politisk vilje til å følge opp forslagene fra Parr-utvalget. Ressursbehovet i barnehager og skoler vil være stort i lang tid framover, understreker Handal til sist.

Vil du høre mer om Parr-utvalget? Hør podkasten Lærerrommets episode 77 «Å ta igjen det tapte etter korona, er det mulig?» Her er utvalgslederen Grethe Parr gjest med lærer Magnus Håkonsen, rektor Marit Nordbotn og elev/student Jo Sigurd Barlien. Lærerrømmet er på Apple iTunes, SoundCloud, Acast, Spotify og udf.no.

Disse sidene er utarbeidet av seksjon for kommunikasjon i Utdanningsforbundet.

Kurs

Matematikk og tilpasset opplæring

14. desember blir det digitalt kurs om matematikk og tilpasset opplæring. Mange elever har et vanskelig forhold til matematikk og lite tro på egne ferdigheter. Ved start på videregående har de opplevd mange år med nederlag i faget. Hvordan kan elevenes opplevelse snus fra vanske til mestring? Kursholder er Olaug Lona Svingen, universitetslektor på Matematikksenteret i Trondheim.

STØTTE: Hvordan kan barnehager og skoler støtte barn og familier i kriser og vanskelige livssituasjoner?

FOTO ADOBE STOCK

Barn som pårørende

25. januar ønsker vi velkommen til webinar med psykologspesialist Heidi Wittруп Djup fra Klinikk for krisepsykologi i Bergen. Barnehager og skoler er blant barns viktigste omsorgsbaser. Ved å styrke samarbeid og dialog med hjemmet, skapes sammenheng og forutsigbarhet i en vond tid. Kursholder redegjør for barns omsorgsbehov og reaksjoner som kan komme når barn er pårørende. Hun vil fokusere på hvordan barnehager og skoler kan bidra til å fremme tilhørighet, trygghet og mestring.

Bærekraftig utvikling

26. januar holdes digitalt kurs med Judith Klein, doktorgradsstipendiat ved Senter for samarbeidslæring for bærekraftig utvikling, Høgskolen i Innlandet. Det blir en innføring i hvordan de tre tverrfaglige temaene er innlemmet i det nye læreplanverket LK20, med spesiell vekt på bærekraftig utvikling. Klein vil blant annet ta opp hvordan vi tolker det nye læreplanverket og hvordan det kan jobbes med i praksis.

Les mer på www.udf.no/kurs

Nye læreplaner, gamle læremidler

«Det er vi som har blitt redaktører», sukker Lena Håskjold oppgitt. Trondheims-læreren gjør som svært mange andre: Kopierer tungt for å lage «egne lærebøker».

Nye, oppdaterte læreverk har nemlig de færreste.

«Det ryker fra kopimaskinen i norsk skole» lød den treffende tittelen på en sak i midtnorsk-debatt.no nylig. Utdanningsforbundet får liknende tilbakemeldinger fra hele landet.

Det nærmer seg halvannet skoleår siden de nye læreplanene i fagfornyelsen ble tatt i bruk. Innføringen skjer ikke uten problemer. Gjengs tone er at skolene mangler oppdaterte læreverk. Verst er det i grunnskolen:

Utdanningsforbundet gjennomførte i januar 2021 en undersøkelse blant 722 arbeidsplassstiltsvalgte i skolen. Den viser at mange mangler økonomiske midler til å fornye læremidlene i forbindelse med fagfornyelsen.

- 76 prosent av tillitsvalgte i grunnskolen oppgir at skolen de jobber ved i liten grad har økonomiske midler til å fornye læremidlene i forbindelse med fagfornyelsen.
- 54 prosent på videregående sier at de i liten grad har det.
- 57 prosent av de tillitsvalgte på videregående med yrkesfag oppgir at skolen i liten grad har økonomiske midler til å fornye utstyret som brukes i opplæringen.

En annen, fersk kartlegging som Utdanningsforbundet nylig gjennomførte blant fylkeslagene viser samme tendens.

- Svært mange kommuner og skoler kjøper ikke inn lærebøker.
- Mange steder har elever, foreldre og lærere meldt fra om at de ønsker trykte læremidler uten å bli hørt.
- Det er også blitt vanlig at mange kommuner og skoler satser alt på nettbrett, uten at lærerne har vært involvert i prosessene.

- Holder ikke mål

Steffen Handal er skremt over tallene og rapportene som kommer inn.

- Dette holder ikke mål. Mange lærere opplever svært mye unødig ekstraarbeid for å finne artikler og stoff som er oppdatert og relevant for undervisningen. Deretter må de stå foran kopimaskinene i timevis for å få dette klart til påfølgende undervisning. Slik kan vi ikke ha det i skolen, sier lederen av Utdanningsforbundet.

- I realiteten er mange lærere nærmest i ferd med å bli lærebokforfattere. Det er svært tidkrevende, og ikke slik det skal være. At kopieringsavtalen brytes er ikke bra, og tilsvarende bekymringsfullt er løsarksystemet man nå er i ferd med å få i skolen.

Handal er også bekymret på elevenes vegne.

- Vi vet at situasjonen mange steder er uheldig og at mange elever opplever et dårligere utdanningstilbud som en konsekvens av læremiddelsituasjonen. Mange løsark vil ofte virke kaotisk og lite oversiktlig for elevene, understreker Handal.

Historiene om løsark og massekopiering bekreftes blant annet i Adresseavisen.

- Jeg henter mye gratis på nett, både i pedagogiske kilder fra forlagene, men og andre steder. Vi opplyser elevene om hvor det er hentet fra. Det er vi som har blitt redaktører, sier Lena Håskjold, lærer i sjetteklasser i Trøndelag.

Fra papir til digital

Et ytterligere moment er at det nærmest i det skjulte foregår en omlegging hvor mange tvinges bort fra lærebøkene og over til digitale læremidler eller ingen læremidler.

- Det skjer på tross av lærernes anbefalinger. Lærerne er ikke negative til det digitale i seg selv,

MANGLER BOKER: Lærere over hele landet må kopiere løsark til elevene til bruk i undervisningen. Snart halvannet skoleår etter de nye læreplanene ble tatt i bruk, mangler skolene oppdaterte læreverker.

FOTO MOSTPHOTOS

men ønsker seg en kombinasjon.

– Lærerne forteller imidlertid at de i liten eller ingen grad konsulteres eller tas med på råd for å finne de best egnede kombinasjonene mellom digitale og trykte læremidler. Mange sitter med en følelse av at denne endringen skyldes økonomiske prioriteringer, og at det ikke tas tilstrekkelige pedagogiske hensyn. Det er nærmest en fallitterklæring for den norske skolen, mener Handal.

En tredel av forrige reform

Løsningen er like enkel som den er komplisert: Mer penger til fagfornyelsen og en nødvendig fornyelse av læremidler. Ifølge Forleggerforeningen er det denne gangen et samlet nivå som tilsvarende omtrent en tredjedel av bevilgningene til læremidler under forrige skolereform. Kunnskapsdepartementet bekrefter ifølge VG langt på vei tallene.

– Penger må på bordet. Større bevilgninger må til for å få fart på dette. I tillegg må kommunene bli flinkere til å involvere lærere og elever i valg av læremidler.

– Da regjeringen presenterte Hurdalsplattformen, het det at «Regjeringa vil videreføre fagfornyinga og arbeide for å utløse det fulle

potensialet i dei nye læreplanane.» Vi ser nå at her er det så mange hull og mangler, spesielt på lærebokfronten, at det haster med penger til dette, understreker Handal.

I Tromsø gikk nylig en foreldregruppe ut og

opprettet en spleis for at elevene skulle få norsk-bøker, skriver NRK. Og det er for lærebøker det er mulig å få tak i. Enda større er utfordringen med lærebøker på nynorsk, mens det nesten er umulig å få læreverker på samisk.

Forsikre det kjæreste du har

I Norge har vi gode offentlige støtteordninger for barn. Likevel kan sykdom eller ulykke føre til økonomisk belastning, både for familien og for barnets fremtid.

Barneforsikringen hjelper barnet ved varig skade eller sykdom som begrenser muligheten til at hen kan jobbe normalt, grunnet uførhet.

Den dekker også utgifter som tekniske hjelpemidler, ombygging av hjemmet og dagpenger ved langvarig sykehusopphold.

Les mer om barneforsikringen på udf.no

TRYGGHET: Barneforsikring gir langvarig økonomisk trygghet.

FOTO ANNA JULIA GRANBERG

Disse sidene er utarbeidet av seksjon for medlemstilbud i Utdanningsforbundet.

Dine medlemsfordeler

Som medlem i Utdanningsforbundet har du tilgang til unike medlemsfordeler. Flere av dem gjelder også for din familie. Ved å bruke fordelene kan du og de du er glad i sammen få en tryggere hverdag og en bedre familieøkonomi.

Forsikringer til medlemspris

Våre forsikringer er tilpasset ditt yrke og livsfasene du går gjennom.

	Reiseforsikring		Livsforsikring		Studentforsikring
	Innboforsikring		Barneforsikring		Husforsikring
	Grunnforsikring		70+ forsikring		Bilforsikring
	Uføreforsikring		Person 3i1 forsikring		Kritisk sykdom

Rabatt hos Tryg

I tillegg til Utdanningsforbundets spesialtilpassede forsikringer, får du rabatt på private forsikringer hos Tryg. Ordningen gir deg 35 % rabatt på alt fra hytte- til husdyrforsikring. Rabatten er den samme, uavhengig av hvor mange forsikringer du har.

Tryg pluss

Hvis du har privat forsikring i Tryg, får du tilgang til fordelsprogrammet Tryg Pluss. Det gir fordeler som psykologhjelp ved personlig krise, råd fra fagpersoner om bolig, og hjelp ved ID-tyveri eller misbruk i sosiale medier.

Andre medlemsfordeler

- Boliglån hos Nordea Direct
- Billån hos Nordea
- BikeMember sykkelregister
- Overnatting på Hurdalsjøen hotell

Tilbud gjennom Unio

Som medlem i Utdanningsforbundet får du også medlemstilbudene hos Unio. Du får rabatt på alt fra leiebil til hytteleie og turutstyr.

Les mer og bestill på udf.no

Barneforsikring

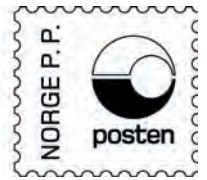
Har du sikret det **kjæreste** du har?

I Norge har vi gode offentlige støtteordninger for barn. Likevel kan sykdom eller ulykke føre til økonomisk belastning, både for familien og for barnets fremtid. Barneforsikringen hjelper barnet økonomisk ved varig skade eller sykdom som fører til at barnet ikke kan jobbe. Den dekker også utgifter som, tekniske hjelpemidler, ombygging av hjemmet og dagpenger ved langvarig sykehusopphold.

Mer om barneforsikringen
på **udf.no**.

UTDANNINGS
FORBUNDET

Hold deg oppdatert på
nyheter innen utdanning:
UTDANNINGSNYTT.NO

